

MASSAN PÄIVÄLEHTI

Nr 42 Sunnuntaina, 3 marraskuuta 2024

ISSN 2954-243X

Vaalit 5.11

60 SIVUA
TÄYNNÄ TIIVISTÄ ja TÄR-
KEÄTÄ TIETOA

TÄÄLLÄ OLEMME:
vpress.ovh

Metsässä kannattaa kävellä

Luonto, terveys ja talous käsi kädessä

Tuore THL:n julkaisema tutkimus tarjoaa meille suomalaisille erittäin mielenkiintoisen näkökulman luontoon: se ei ole vain virkistävä harrastus tai kaunis tausta valokuville, vaan myös merkittävä sijoitus terveytemme ja koko yhteiskunnan hyvinvointiin.

Luonnonvarakeskuksen (Luke) ja Nordic Healthcare Groupin (NHG) olivat mukana tekemässä selvitystä.

Tutkimuksen mukaan luontoympäristöjen tarjoamat hyödyt ovat huomattavasti laajemmat kuin olemme aiemmin ajatelleet. Luonto ei ainoastaan paranna mielialaa ja vähennä stressiä, vaan se myös suojaa meitä vakavilta sairauksilta, kuten masennukselta, tyypin 2 diabetekselta ja jopa hengityselinsairauksilta. Tämä on merkittävä havainto, sillä nämä sairaudet aiheuttavat valtavat kustannukset yhteiskunnalle.

On siis perusteltua kysyä, miksemme hyödyntäisi tätä luonnon tarjo-

amaa ilmaista lääkettä entistä paremmin? Tutkimus osoittaa, että kunnat ja päättäjät voivat tehdä paljon luodakseen ympäristöjä, jotka tukevat ihmisten hyvinvointia. Esimerkiksi viheralueiden lisääminen kaupungeissa, koulujen ja päiväkotien sijoittaminen luonnon läheisyyteen sekä liikkumisen edistäminen ovat kaikki tehokkaita keinoja parantaa ihmisten terveyttä ja vähentää samalla terveydenhoidon kustannuksia.

Kansallinen luonto-terveysohjelma on erinomainen ehdotus. Sen avulla voimme varmistaa, että luonnon terveyshyödyt otetaan huomioon kaikessa päätöksenteossa. Ohjelman avulla voidaan myös edistää yhteistyötä eri toimijoiden välillä, kuten terveydenhuollon, kaupunkisuunnittelun ja ympäristöhallinnon.

On tärkeää muistaa, että luonto on myös tärkeä osa ilmastonmuutoksen torjuntaa. Metsät sitovat hiiltä ja puhdistavat ilmaa, ja viheralueet viilentävät kaupunkia. Kun investoimme luontoon, investoimme sa-

mallu tulevaisuuteemme. Kutsu toimimaan jeluhankeita tai vaati- malla päättäjiltä toimia Kehotamme kaikkia luonnonsuojelun puolesta. Yrityksiä ja ta. Kansalaisia ottamaan Luonto on meille kaik- vastuun luonnon hy- kille yhteinen perintö. vinvoinnista. Jokainen On meidän velvollisuu- meistä voi tehdä oman temme huolehtia siitä, panoksensa esimerkiki- että tulevat sukupolvet- si lisäämällä liikkumis- kin voivat nauttia sen tar- ta luonnossa, tukemaan joamista hyödyistä. paikallisia luonnonsuo-

UUTISET

Maaria Salo, Janna Sirén ja Meta Isæus-Berlin

Vesiputous Kuntsin taidemuseossa – Meta Isæus-Berlinin laaja yksityisnäyttely debytoi Suomessa

Ruotsalainen nykytaiteilija Meta Isæus-Berlin tuo teoksensa Suomeen laajassa yksityisnäyttelyssä Kuntsin modernin taiteen museossa Vaasassa.

Filosofi-niminen näyttely avautuu 2. marraskuuta 2024 ja kestää 30. maaliskuuta 2025 asti, ja se esittelee noin 50 teoksen valikoiman Isæus-Berlinin 30-vuotisen taiteellisen uran ajalta, mukaan lukien kymmenen uutta installaatiota, joita ei ole koskaan ennen nähty Suomessa.

Meta Isæus-Berlin on tunnettu ruotsalainen nykytaiteilija, jonka työt hämärtävät usein unen ja todellisuuden välisiä rajoja. Hänen ainutlaatuisen tyyliinsä, jolle on ominaista sekoitus surrealismin, symboliikkaa ja kotimaista kuvastoa, on kiehtonut ylei-

söä ympäri maailmaa.

Vuonna 1963 syntyneen Isæus-Berlinin taiteellista matkaa on leimannut jatkuva alitajunnan ja arjen tutkiminen. Hänen installaatioissaan, maalauksissaan ja veistoksissaan on usein kotimaisia esineitä, kuten tuoleja, sänkyjä ja pöytiä, jotka on muutettu arvoituksellisiksi ja unenomaisiksi sävellyksiksi.

Yksi hänen silmiinpistävimmistä teoksistaan, ”Tuoli sängyn vieressä”, on ahdistava ja herättävä teos, joka kutsuu katsojat pohtimaan unen, unien ja alitajunnan luonnetta. Tuoli, näennäisesti tavallinen esine, on sijoitettu sängyn viereen, mikä viittaa hetken siirtymisestä valveilolaolon ja unen välillä. Karu valkoinen väripaletti ja minimalistinen sommittelu luovat hiljaisuuden ja itsetutkiskelun tunteen.

Isæus-Berlinin teokset viittaavat usein historiallisiin ja mytologisiin kertomuksiin. Hän

TÄTÄ LEHTEÄ VOIT LUKEA MISSÄ TAHANSA:

Kuten tässä, Saariselässä

saa inspiraatiota muinaisista myyteistä, saduista ja uskonnollisesta ikonografiasta ja kuvittelee nämä tarinat uudelleen nykyaikaisessa kontekstissa. Hänen maalauksissaan on usein hahmoja, jotka näyttävät sekä tutuilta että vierailta, unenomaisissa tiloissa tai mukana arvoitelluissa rituaaleissa.

Taiteilijan kyky luoda tunnelmaa ja salaperäisyyttä on yksi hänen suurimmista vahvuuksistaan. Hänen teoksensa herättävät usein nostalgian ja kaipauksen tunteen ja kutsuvat katsojan sukeltamaan omiin muistoihinsa ja unelmiinsa. Alitajuntaa tutkimmalla Isæus-Berlin tarjoaa välähdyksen ihmisen psyyken kätkeytyistä syvyyksistä.

Viime vuosina Isæus-Berlin on saanut kansainvälistä tunnetusta osallistumalla arvostettuihin näyttelyihin, kuten Venetsian biennaaliin ja Istanbulin biennaaliin. Hänen töitään on merkittävässä kokoelmassa ympäri maailmaa, kuten Moderna Museetissa Tukholmassa ja nykytaiteen museossa Los Angelesissa.

Olitpa kokenut taiteen ystävä tai satunnainen tarkkailija, Meta

Isæus-Berlinin työt kiehtovat ja inspiroivat varmasti. Hänen kykynsä muuttaa tavallinen poikkeukselliseksi tekee hänestä yhden aikamme merkittävimmistä nykyaikataiteilijoista.

Isæus-Berlinin taide ei tarjoa suoraa vastausta, vaan jättää katsojalle tilaa tulkita ja pohdita omia kokemuksiaan. Vaasan näyttelyyn on lainattu teoksia myös merkittävistä ruotsalaisista museoista, kuten Moderna Museetista ja Malmön taidemuseosta. Lisäksi on julkaistu luettelo, jossa taiteilija jakaa tulkintojaan ja luovia prosessejaan.

Yksi näyttelyn kiinnostavimmista kohteista on kylpyhuone, jonka rakentamisen on rahoittanut Gröndalin veljesten säätiö. Sitä ei voi kuvailla, se on nähtävä!

Näyttely on merkittävä kansainvälinen taidetapahtuma Suomessa, ja Meta Isæus-Berlinin vahva läsnäolo Kunts-museossa kutsuu katsojan näkemään tuttuja paikkoja ja esineitä uusin ruullisin silmin.

Näyttely on avoinna 2. marraskuuta 2024 – 30. maaliskuuta 2025 Kuntsin modernin taiteen museossa Vaasassa.

Viikon taide-elämys:

Helene Schjerfbeck
10.7.1862 - 23.1.1946
Opettajatar, 1933

USAn VAALIT

Presidentinvaalit 2024: Keskeiset ehdokkaat, Pennsylvanian merkitys ja kysy-mykset gallupien luotettavuudesta

Vuoden 2024 Yhdysvaltain presidentinvaalit ovat herättäneet poikkeuksellisen paljon huomiota sekä kotimaassa että kansainvälisesti. Vaikka vaalien tulos määrittää pitkälti Yhdysvaltojen tulevat suuntaviivat, se heijastelee myös maan nykyistä demokraattista tilaa. Vaaleissa keskustelun keskiöön ovat nousseet ehdokkaat, ratkaisu- ja osavaltiot kuten Pennsylvania sekä ky-symykset gallupien tarkkuudesta.

Keskeiset ehdokkaat: Tutut nimet ja poliittiset jakolinjat

Tänä vuonna presidenttikisaan osallistuu useita tunnettuja nimiä. Demokraattien puolella istuva varapresidentti Kamala Harris pyrkii presidentiksi kun istuva presidentti Joe Biden lupoi kisasta. Kamalan kampanjansa keskittyy muun muassa terveydenhuollon saatavuuden parantamiseen, ilmastonmuutoksen torjuntaan ja sosiaaliturvan laajentamiseen. Hän on vedonnut äänestäjiin esittelemällä menestyksiä talouden elvyttämisessä ja diplomatian vahvistamisessa erityisesti ilmasto- ja turvallisuuskysymyksissä.

Republikaanien puolella ehdolla on entinen presidentti Donald Trump, joka säilyttää vankan kannatuksensa puolueen keskuudessa oikeudellisista haasteista huolimatta. Trumpin kampanja jatkaa hänen aikaisempaa linjaansa,

painottaen maahanmuuttopolitiikkaa, veronkevennyksiä ja "America First" -agenda. Trump vetoaa erityisesti niihin, jotka ovat tyytymättömiä Bidenin ja Harriksen hallintoon ja haluavat vähemmän hallinnollista sääntelyä. Lisäksi Floridan kuvernööri Ron DeSantis, jota pidettiin aiemmin vahvana haastajana Trumpille, ei ole vielä saavuttanut merkittävää suosiota, mutta voi toimia kolmannen osapuolen vaikuttajana, jos hän päättää pysyä kilpailussa itsenäisesti tai muodostaa liit-toumia.

Harriksen ja Trumpin lisäksi vaaleihin osallistuu merkittäviä kolmannen osa-puolen ehdokkaita, kuten Robert F. Kennedy Jr., joka ilmoitti pyrkivänsä presidentiksi itsenäisenä ehdokkaana. Kennedy on painottanut hallinnon avoimuuden tärkeyttä erityisesti terveys- ja ympäristöpolitiikassa. Hän saattaa houkutella äänestäjiä molemmista pääpuolueista ja tuo lisähaasteen jo ennestään tiukkaan vaalikamppailuun.

Pennsylvanian merkitys: Avainosavaltio vaalien sydämessä

Pennsylvania, jota usein kutsutaan "keystone stateksi", on yksi tärkeimmistä osavaltioista presidentinvaaleissa. 19 valitsijamiestänsä ansiosta Pennsylvania kuuluu väkirikkaimpiin ja poliittisesti monimuotoisiin osavaltioihin. Sen äänestäjien poliittiset kannat ovat vaihdelleet

voimakkaasti eri vaaleissa; suur-kaupunkialueet, kuten Philadelphia ja Pittsburgh, kannattavat demokraatteja, kun taas maaseudulla republikaanit ovat vahvoilla. Pennsylvania kääntyi Trumpin puolelle vuonna 2016 ja Bidenin puolelle vuonna 2020, joten molemmat kampanjat kohdistavat sinne erityistä huomiota.

Osavaltio on tärkeä myös siksi, että sen äänestäjät edustavat Yhdysvaltojen laajempia kulttuurisia ja taloudellisia jakolinjoja. Pennsylvanian äänestäjien huolenaiheet, kuten työpaikkojen saatavuus, terveydenhuollon kustannukset ja inflaatio, heijastavat koko maan äänestäjäkunnan haasteita. Ehdokkailla, jotka onnistuvat vetoamaan Pennsylvanian keskiluokkisiin ja työväenluokkisiin äänestäjiin, on hyvät mahdollisuudet voittaa vaalit.

Gallupien luotettavuus: Haasteet ja puutteet

Yhdysvaltain viimeaikaiset vaalit ovat tuoneet gallupien luotettavuuden laajemman tarkasteluun. Sekä vuoden 2016 että 2020 vaaleissa gallupit eivät kyenneet ennustamaan ratkaise-

vien osavaltioiden tuloksia tarkasti, mikä on johtanut me-netelmien uudelleenarviointiin. Nykyisin gallupeissa pyritään monimuotoisempiin ja edustavampiin otoksiin, mutta ne kohtaavat silti haasteita, kuten niin sanotun "non-response biasin", jossa tietyt väestöryhmät jättävät kyselyt vastaamatta ja tulokset saattavat vääristyä.

Kolmannen osapuolen ehdokkaat, kuten Kennedy, tuovat lisähaastetta. Monissa kyselyissä ei pystytä tarkasti arvioimaan kolmannen osapuolen kannatusta, mikä voi kallistaa vaaka-asetmassa olevan osavaltion tuloksia ja lisätä epävarmuutta polarisoituneessa vaalissa.

Näkemyksiä Yhdysvaltain demokratiasista: Jakautunut kansakunta ja yhtenäisyyden haaste

Vuoden 2024 vaali heijastaa Yhdysvaltain demokratian sekä vahvuuksia että heikkouksia. Ehdokkaiden kilpailu, valinnanvapaus ja tarkka mediahuomio osoittavat demokratian toimivan periaatteessa tehokkaasti. Toisaalta syvä poliittinen jakautuneisuus on vakava haaste. Tyytymättömyys kaksipuoluejärjestelmään on lisääntynyt, mikä on

johtanut kasvavaan tukeen itsenäisille ja kolmannen osapuolen ehdokkaille.

Vaaleihin liittyy myös huoli äänestäjien syrjäytymisestä joillain alueilla, ja mo-lemmat puolueet ovat syyttäneet toisiaan äänestysprosessin heikentämisestä. Yh-dysvaltoja on pitkään pidetty demokratian majakkana, mutta puolueiden välinen jakautuneisuus nostaa esiin kysymyksiä järjestelmän kyvystä edustaa kaikkia amerikkalaisia.

Lopuksi: Vaalit, joilla on suuret panokset Yhdysvalloille ja maailmalle

Vaalipäivän lähestyessä ehdokkaiden kampanjat käyvät entistä kiivaammiksi. Ehdokkaat tekevät viimeisiä vetoimuksia äänestäjiin erityisesti keikkuvissa osa-valtioissa, kuten Pennsylvania, erilaisilla kampanjoinnin keinoilla. Gallupien luotettavuus on yhä epävarmaa, ja poliittinen jakautuneisuus asettaa suuria haasteita, mutta Yhdysvallat pysyy sitoutuneena demokraattiseen prosessiin. Vaalien tuloksella on kauaskantoisia vaikutuksia, jotka tulevat vaikuttamaan niin kansalliseen kuin kansainväliseen politiikkaan vuosiksi eteenpäin.

UUTISET

Komisario Palmun erehdys (2024). Kuvassa Oiva Nuojua, Timo Luoma ja Aimo Räsänen. Kuva: Kasper Dalkarl

Komisario Palmu selvittää arvoituksia Vaasan

Vaasan kaupunginteatterin syyskausi huipentui kotimaiseen klassikkoon, kun Komisario Palmun erehdys sai ensi-iltansa perjantaina 1. marraskuuta.

Mika Waltarin tunnettuun romaaniin perustuvan jännitys-näytelmän on dramatisoinut Joel Elstelä, ja sen ohjauksesta vastaa pitkän linjan teatteriohjaaja Milko Lehto. Nimiroolissa loistaa Aimo Räsänen, joka on tulkinut Komisario Palmun roolia aiemmin Tampereen Komediateatterin lavalla.

Vuonna 1940 ilmestynyt Komisario Palmun erehdys ja siitä vuonna 1960 valmistunut elokuva ovat vakiinnuttaneet paikansa suomalaisen dekkarikirjallisuuden ja elokuvan huipulla. Tämä suljetun huoneen arvoitus, jossa epäilyksen alla ovat kaikki paikallaolijat, on kiehtonut yleisöä vuosikymmenien ajan. Tämänhetkinen näyttämösovitus sijoittuu pääkaupungin Eiraan, missä upporikas playboy Bruno Rygseck löytyy kylpyammees-

taan hukkuneena. Komisario Palmu, yhdessä avustajiensa Kokin ja Virran kanssa, ryhtyy tutkimaan kuolemantapausta, jota epäillään murhaksi.

«Komisario Palmun erehdys on loistava tarina kiehtovilla hahmoilla,» kertoo ohjaaja Lehto. «Kyseessä on suljetun tilan mysteeri, jossa jokainen hahmo on epäiltynä.»

Näytelmän visuaalisesta ilmeestä vastaa kokenut lavastussuunnittelija, professori Liisa Ikonen, ja puvustuksen on luonut teatterin oma pukusuunnittelija Emilia Eriksson. Valoista ja äänistä vastaavat Teemu Vähänen ja Heikki Järvi, kun taas kampaukset ja maskeeraukset ovat Maija Hauta-ahon käsialaa.

Komisario Palmun ikonisessa roolissa nähtävä Aimo Räsänen kuvailee Palmua lämpimästi: «Kävelykeppi, sikari, knalli, viikset – ja loppu on taikaa.» Palmusta on vuosien saatossa tullut suomalaisyleisölle hyvin rakas hahmo, ja hän on lähes yhtä kuuluisa kuin englantilainen kollegansa Hercule Poirot.

Räsänen rinnalla esiintyvät Timo Luoma Kokin roolissa ja Oiva Nuojua Virtana. Muissa keskeisissä rooleissa ovat muun muassa Anna Lemmetti-Vie-

ri, Toni Ikola ja Ville Härkönen, jotka tuovat lavalle elämää Rygseckin perheen ja lähipiirin jännitteisiin ja salaisuuksiin.

He, jotka tietävät hiukan enemmän ovat He, jotka tulevat Waasan Päivälehteä

Myrsky siirtää Sisäsataman avantouintipaikan avaamista – aukeaa ensi viikolla

ta myrskytuuli ei irrottaisi sitä. Lisäksi kiinnitämme betonilaiturin ylimääräisellä kettingillä, jotta se pysyy paikallaan. Paikoittemme, että talviuintipaikan avaaminen viivästyy, mutta emme voi ottaa riskejä turvallisuusasioissa, kertoo viheralueitiimin palveluvastaava Jarmo Latvala.

Vaikka kauden avaus siirtyy, uimaan pääsee heti ensi viikolla, kun myrskyn vaikutukset ovat laantuneet ja kävelysilta asennettu paikoilleen. Tarkempi avaamispäivä ilmoitetaan ensi viikon alussa.

Suosittu ja maksuton avantouintipaikka

Sisäsataman avantouintipaikka, joka sijaitsee Hietasaarenka-

Vaasan Sisäsataman avantouintipaikan odotettu kauden avaus siirtyy ennustetun myrskyn vuoksi muutamalla päivällä. Uintikauden piti käynnistyä perjantaina 1. marraskuuta, mutta uusien sääennusteiden mukaan paikka aukeaa vasta ensi viikolla, viikolla 45.

Ilmatieteen laitos on antanut tuulivaroituksen sekä maan- että merialueille lauantaille ja sunnuntaille 2.–3. marraskuuta. Sunnuntain aikana tuulen nopeus voi puuskissa kohota jopa 30 metriin sekunnissa, mikä edellyttää varotoimia Sisäsataman uintialueella.

– Turvallisuussyistä joudumme poistamaan kävelysillan, jot-

dun päässä, on avoinna kaikille ilman maksua kauden alusta lähtien joka päivä kello 6–21. Paikalla on lämmitetyt pukukopit sekä naisille että miehille, valot laiturialueella ja tallentava kameravalvonta.

Uudelle kaudelle on tehty parannuksia: kaupungin omistukseen lunastettuihin pukukoppeihin on asennettu lämmitetyt lattia-kaivot.

Sisäsataman avantouintipaikka, joka avattiin joulukuussa 2023, saavutti suurta suosiota viime talvena, jolloin kävijöitä oli talvikauden aikana yli 10 000.

UUTISET

Nikotiinipussit aiheuttavat myrkytysvaaran pikkulapsille – huoli kasvaa Myrkytystietokeskuksessa

Nikotiinipussit ovat yleistyneet merkittäväksi myrkytystapausten aiheuttajaksi, ja Myrkytystietokeskus saa niihin liittyen päivittäin yhteydenottoja. Erityisesti pikkulapset ovat vaarassa, sillä he voivat tutkiessaan ympäristöään laittaa nikotiinipusseja suuhunsa, kertoo Suomen Lääkärilehti.

Myrkytystietokeskuksen ylilääkärin, apulaisprofessori Tuomas Liliuksen mukaan nikotiinimyrkytys on todellinen riski erityisesti pienten lasten kohdalla. ”Huoli on perusteltu, sillä nikotiini imeytyy nopeasti suun limakalvojen kautta ja voi aiheuttaa oireita minuuteissa”, Lilius toteaa. Tyypillisiä myrkytysoireita ovat vatsakipu, pahoinvointi, oksentelu, vapina ja takykardia. Vakavissa tapauksissa myrkytys voi johtaa jopa rytmihäiriöihin ja kouristeluihin.

Vuoden 2024 syyskuuhun mennessä Myrkytystietokeskukseen oli tullut 325 yhteydenottoa nikotiinipusseihin liittyen. Näistä puolet koski alle kaksivuotiaita lapsia. Lilius painottaa vanhem-

pien vastuuta: ”Nikotiinipusseja tulisi käsitellä kuten kemikaaleja tai lääkkeitä – ne tulee pitää lasten ulottumattomissa.”

Nuorten ja nuorten aikuisten kohdalla myrkytysoireet johtuvat usein nikotiinipussien liikkakäytöstä tai vahingossa niellystä pussista. Monissa tapauksissa mukana on myös muiden pähteiden käyttöä.

Lapsiperheitä kehoitetaan hankkimaan kotiin lääkehiiltä, joka voi estää nikotiinin imeytymistä, jos lapsi on niellyt pussin. Lilius muistuttaa, että vaikka nikotiinipussien myynti on Suomessa rajoitettu 20 mg/g vahvuuteen, ulkomailta on saatavilla huomattavasti vahvempia pusseja, mikä lisää riskiä entisestään.

Myrkytystietokeskus tutkii parhaillaan nikotiinipussien toksisuutta tarkemmin, sillä tietoa niiden vaarallisuudesta on yllättävän vähän.

Haluatko tietää lisää? Lue Waasan Päivälehteä!

Parhaiten asioista perillä ovat ne, jotka lukevat Wasan Päivälehteä. Meiltä saat aina viimeisimmät uutiset, syvälliset analyysit ja näkökulmat siihen, mitä tapahtuu sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti.

Heille, jotka haluavat tietää enemmän – ja ymmärtää enemmän – Waasan Päivälehti on ilmeinen valinta.

TAPAHTUMAT

WASA CONSORT

- Uusi gamba-yhtye
Ensimmäinen konsertti
”Musiikkia sielulle”
3.11.2024
KLO 18
Vaasan Ortodoksisessa
kirkossa
Soittajat
- Elena Hämäläinen
- Eero Marttila
- Pontus Grans

ATENEUM

Gothic Modern – pimeydestä valoon

4. lokakuuta 2024–26. tammikuuta 2025.

Keskiajan ja renessanssin taide tarjosi 20-luvun taiteilijoille emotionaalista materiaalia ja tapoja käsitellä ihmisen perustunteita sekä syntymää, kuolemaa, kärsimystä ja seksuaalisuutta

Näyttelyn taiteilijoita ovat Arnold Böcklin, Lucas Cranach vanhempi, Akseli Gallen-Kallela, Vincent van Gogh, Theodor Kittelsen, Käthe Kollwitz, Edvard Munch, Hugo Simberg, Helene Schjerfbeck, Marianne Stokes ja Gustave Van de Woestyne.

Ateneumissa ensiesittelynsä jälkeen näyttely matkustaa Norjan kansallismuseoon ja Wienin ALBERTINA-museoon, jossa sen kuraatoivat Vibeke Waallann Hansen ja Cynthia Osiecki (kuraattorit, kansallismuseo, Norja) ja Ralph Gleis (johtaja, Alte Nationalgalerie).

Näyttelyä täydennetään kattavalla näyttelyluettelolla

Ukrainan monet kasvot

– Maxim Fedorovin kirjaesittely ja luento 9.11. klo 13 Pohjanmaan museossa

Tervetuloa toimittaja- ja kirjailijatapaukseen, jossa puhutaan Ukrainasta ja Ukrainan tilanteesta Maxim Fedorovin kertomana. Luento ja kirjaesittely järjestetään lauantaina 9.11.2024 klo 13 Pohjanmaan museon kahvilassa. Tilaisuuteen on ennakkokoilmoittautuminen (museoinfo@vaasa.fi).

ISÄNPÄIVÄ

10.11.2024

Ystävyyshavila KALYNA

14.11.2024 kello 15.30
Kaupunginorkesterin konsertti

Vapaa pääsy

WASA TEATER

16.11.2024

Ensi-ilta: Lumisade
Kaikki mitä joululta voi toivoa
Aikuisille ja yli 6-vuotiaille lapsille
www.wasateater.fi

VAASA LITTFEST

tila - tillstånd
14.-16.11.2024

Vaasaan saapuvat Riina Tanskanen, Juha Itkonen, Kaj Korkea-Aho ja Ville-Juhani Sutinen.

Kaksikielinen kirjallisuusfestivaali LittFest tarjoaa mielenkiintoisia kohtaamisia huipukirjailijoiden ja laatu-kirjallisuuden parissa 14.–16.11.2024 Vaasassa.

Tapahtumassa tehdään yhteistyötä kestävää kehitystä ajavan Nuorten Agenda 2030 kanssa. Kumppaneina toimivat myös Svenska Litteratursällskapet, KulturÖsterbotten sekä Vaasan kaupunginorkesteri.
vaasa.fi/litffest

RUSK

19-23.11.24

Kamarimusiikkia Pietarsaassa

Kaipuun kauneus
Kansainvälistä luovuutta vuoden pimeimpään aikaan
ruskfestival.fi

KOTIRANNAN TYÖVÄENTALO

22.11.2024 klo 19

Eino Gröhn konsertissa

TIKANOJA:

UUDEEN TAIDETAPAHTUMA VAASASSA

Eero Järnefeltin näyttely avautuu 23.11.2024

RITZ

16.11.24

KLO 14 JA 19

AUTIOTALO

Musikaali Dingo-huomasta

www.ritz.fi

RITZ

30.11.24

KLO 14 JA 19

BADDING-MUSIKAALI

www.ritz.fi

STUNDARS

1.12.24

Joulumarkkinat

TIETEIDEN YÖ

9.1.2025 Helsingissä

Tieteiden yö on tieteen oma kaupunkitapahtuma Helsingissä. Vuosittain tammi-kuussa järjestettävää tapahtumaa vietetään seuraavan kerran torstaina 9.1.2025. Kirjava ohjelmanjärjestäjien joukko takaa sen, että illan ja yön aikana päästään nauttimaan niin mukaansatempaavista luennoista kuin oivaltamisesta itse tekemällä. Kaikkiin Tieteiden yön tapahtumiin on vapaa pääsy! Meillä on kesäisin Taideiden yö Vaasassa. Milloin me saamme Tieteiden yön talvella?

<https://www.tieteidenyo.fi/>

MEDIAKIELI (ruotsiksi) 2025: Seminaari

Vaasa 22.-23. tammikuuta 2025.

Mediespråk 2025 -tapahtuman järjestävät Ruotsalainen lehdistöpalvelu ja Åbo Akademin elinikäisen oppimisen keskus.

, Hufvudstadsbladet Ab:n, HSS Median, ÅU Median, Ruotsin julkisten koulujen ystävien, Åbo Akademin säätiön, Ruotsin kulttuurirahaston, Harry Schaumanin säätiön ja Konstsamfundetin kanssa.

Mediespråkin kielijohtajat ovat Jennie Storgård, Minna Levälahti ja Leni Sundman Ruotsalaisessa lehdistöpalvelusta (SPT). Tammikuussa 2024 seminaari järjestettiin Helsingin Hanasaarella.

<https://www.mediesprak.fi/seminariet/>

KOKOLAN TALVIHARMONIKKA 2025

Karleby vinteracordeon

8.-15.2.2025

Kokkolan Talviharmonikka on vuonna 1998 aloittanut musiikkifestivaali Kokkolassa

ILMAJOEN MUSIIKKIFESTIVAALI

”Isoviha” 1713-1721”

6.-15.6.2025

”Tämä voimakas ja ajankohtainen ooppera tuo vihan vuodet ja esi-isiemme kohtalot takaisin Kyrönjoen rannoille.

Big Wrath on järkyttävä ja ravitseva tarina perhesiteistä, äidinrakkaudesta, sinnikkyudesta ja yhteistyön voimasta tietyn ajan kuluessa, kun Venäjän julma hyökkäyssota Suomea vastaan poltti Pohjanmaan mustaksi maaksi.”

www.musiikkijuhlat.fi

KORSHOLMAN MUSIIKKI-JUHLAT

23.7.–30.7.2025

VENÄJÄN TALOUS

Onko hyperinflaatio tulossa Venäjällä?

Analyyysi Venäjän talouskriisistä

Venäjän taloudella on edessään yksi nykyajan suurimmista haasteista. Ukrainan hyökkäystä seuranneet talouspakotteet yhdistettynä yhä eristyneempään asemaan maailmanmarkkinoilla ovat luoneet täydellisen myrskyn Venäjän ruplalle.

Ohjauksen jyrkkä nosto 21 prosenttiin ja mahdolliset lisänostot ovat selvä merkki siitä, että Venäjän keskuspankki yrittää taistella hallitsematonta inflaatiota vastaan.

Viralliset tilastot vs. todellisuus

Venäjän hallitus ilmoittaa inflaation olevan noin 8%. Taloustieteilijät ja asiantuntijat ovat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että tämä luku ei vastaa todellista tilannetta. Tavaroiden, erityisesti elintarvikkeiden ja muiden perushyödykkeiden, kasvava kysyntä yhdistettynä toimitusketjujen häiriöihin on johtanut hintojen merkittävään nousuun. Monet venäläiset todistavat, että elintarvikkeiden ja muiden perushyödykkeiden hinnat ovat yli kaksinkertaistuneet viimeisen vuoden aikana.

Setelipuristimet käyvät kuumina

Ukrainan sodan rahoittamiseksi ja öljyn ja kaa-

sun viennistä saatavien tulojen vähenemisen kompensoimiseksi Venäjän hallitus on joutunut painamaan suuria määriä rahaa. Tämä on johtanut liikkeessä olevan rahan tarjonnan jyrkkään kasvuun, mikä puolestaan kiihdyttää inflaatiota. Vapaa valuuttakauppa on poistettu, ja rupla on heikentynyt jyrkästi muihin valuuttoihin nähden. Vaikka virallinen valuuttakurssi on 100 ruplaa dollaria kohti, käytännössä venäläisten on mahdollista ostaa dollareita tällä kurssilla.

Väestö paniikissa

Taloudellinen epävarmuus on lisännyt Venäjän väestön ahdistusta. Monet venäläiset yrittävät suojata säästöjään ostamalla fyysistä omaisuutta, kuten asuntoja ja elintarvikkeita. Tattarin hamstrausilmiö, joka on venäläisen ruokavaliion peruselintarvike, on yleistynyt.

Hyperinflaation riski

Hyperinflaation riski Venäjällä on suuri. Historiallisesti maat, jotka ovat kärsineet vastaavista talouskriiseistä, ovat usein kokeneet hyperinflaatiota. Hyperinflaatio on erittäin korkea inflaatio, joka voi johtaa maan talouden täydelliseen romahkamiseen. Hyperinflaation välttämiseksi Venäjän hallituksen on ryhdyttävä voimakkaisiin toimenpiteisiin talouden vakauttamiseksi ja sijoittajien ja väestön luottamuksen palauttamiseksi.

Hyperinflaatio voi tapahtua hyvin nopeasti, jolloin väestö kärsii jostakin, jota voitaisiin kutsua massapsykoosiksi, ja

kaikki kiirehtivät kaupoihin samanaikaisesti päästäkseen eroon lähes arvottomista seteleistään.

Tämä ei ole jotain uutta Venäjällä. 90-luvun alussa Venäjällä oli yli 1000%:n inflaatio. Lyhyessä ajassa rupla menetti yli 90% arvostaan.

Korkea inflaatio, ulkomaisen valuutan saatavuuden heikkeneminen ja lisääntynyt epävarmuus ovat suuri uhka Venäjän väestön elintalolle. Jos Venäjän hallitus ei onnistu kääntämään suuntausta, maa on vaarassa ajautua syvään talouskriisiin, jolla on pitkäaikaisia seurauksia. Pahin mahdollinen seuraus on hyperinflaatio.

Mahdollisen hyperinflaation seuraukset Venäjän väestölle

Hyperinflaatiolla, erittäin korkealla inflaatiolla, olisi tuhoisia seurauksia Venäjän väestölle. Tässä on joitain todennäköisimpiä

tuloksia:

Huomattavasti heikentynyt ostovoima: Raha menettää nopeasti arvonsa, mikä tarkoittaa, että palkoista ja säästöistä tulee arvottomia. Paniikin ostaminen kiihtyy, ihmiset ostavat kaiken mitä voivat, kunhan saat jotain ruplaan ja lopulta kaikki hyllyt ovat tyhjiä. Ihmiset eivät enää pysty ostamaan tavaroita ja palveluja, joita he tarvitsevat selviytyäkseen.

Sosiaaliset levottomuudet ja epävakaus: Talouskriisi johtaa usein yhteiskunnallisiin levottomuuksiin ja poliittiseen epävakauteen. Tyytymättömyys hallitukseen voi lisääntyä, mikä voi johtaa mielenosoituksiin ja mielenosoituksiin.

Nälkä ja aliravitsemus: Elintarvikkeiden korkeat hinnat vaikeuttavat ihmisten saada tarpeeksi ruokaa. Tämä voi johtaa nälkään ja aliravitsemuk-

seen, erityisesti lasten ja vanhusten keskuudessa.

Elinikäisten säästöjen menetys: Eläkkeet, säästötilit ja muut säästöt pyyhitään pois. Monet ihmiset menettävät kaiken, minkä eteen he ovat työskennelleet koko elämänsä ajan.

Pakeneminen maasta: Monet yrittävät lähteä maasta löytääkseen paremmat elinolot. Tämä voisi johtaa joukkopakenoon ja aiheuttaa lisäongelmia naapurimaille.

Yhteiskunnan hajominen: Hyperinflaatio voi johtaa yhteiskunnan hajoomiseen rikollisuuden ja väkivallan lisääntyessä.

Luottamuksen menetys talousjärjestelmään: Ihmiset menettävät luottamuksensa talousjärjestelmään ja Venäjän ruplaan. Tämä voi johtaa vaihtokaupan tai vaihtokaupan lisääntymiseen käyttöön.

YHTEISKUNTA

Klikkaa muutokseen? Clicktivismi ja slacktivismi

Mikä on clicktivismi ja slacktivismi?

Oletko koskaan jakanut törkeää uutisartikkelia sosiaalisessa mediassa, allekirjoittanut online-vetoomuksen tai osallistunut digitaaliseen mielenosoitukseen?

Jos näin on, olet ehkä alitajuisesti osallistunut klikkivismin ja slacktivismin ilmiöihin.

Nämä tutkijoiden Jevgeni Morozovin ja Alice Marwickin vuonna 2017 keksimät termit kuvaavat aktivismin muotoa, jota toteutetaan verkossa. Kyse on tuen osoittamisesta aatteelle nap-

sauttamalla painiketta, jakamalla kuva tai kirjoittamalla kommentti. Se on yksinkertaista, nopeaa ja vaatii vain vähän sitoutumista.

Klikkivismi keskittyy yksittäisiin klikkauksiin, jotka muodostavat digitaalisen aktivismin perustan, kuten vetoomuksen allekirjoittamiseen tai linkin jakamiseen.

Slacktivismi on yleisempi termi, joka viittaa käsitykseen, että digitaalinen aktivismi on usein pinnallista eikä johda todelliseen muutokseen.

Miksi se on ongelmallista?

Vaikka voi tuntua hyvältä tehdä jotain, vaikka kuinka pientä, sinulle tärkeän asian puolesta, kritisoidaan klikkivismit ja slacktivismia. Kriitikot uskovat, että:

Se ei korvaa todellista

toimintaa: napin painallus tai kuvan jakaminen ei ole sama asia kuin mielenosoitukseen osallistuminen, rahan lahjoittaminen tai poliittisiin prosesseihin osallistuminen.

Se voi luoda illuusion muutoksesta: Se voi antaa väärän tunteen siitä, että olet tehnyt jotain muuttaaksesi maailmaa, vaikka teoillasi ei olisi paljon vaikutusta.

Se voi heikentää syvällisempää sitoutumista: Tekemällä ”aktivistina” olemisesta niin helppoa, klikkivismi voi tehdä ihmisistä vähemmän todennäköisiä osallistumaan vaativampiin aktivismin muotoihin.

Sitä voidaan manipuloida: Suuria määriä napsautuksia ja tykkäyksiä voidaan käyttää päätöksentekoprosesseihin va-

ikuttamiseen ja väärän kuvan luomiseen yleisestä mielipiteestä.

Keskustelu ja demokratia Toinen klikkivismin ongelma on se, että se voi heikentää demokraattista prosessia. Terve demokratia edellyttää tietoon perustuvaa ja vivahteikasta keskustelua tärkeistä kysymyksistä. Kun luotamme yksinkertaisiin tykkäyspainikkeisiin ja nopeisiin reaktioihin sosiaalisessa mediassa, vaarana on, että menetämme kyvyn käydä syvempiä keskusteluja ja omaksua erilaisia näkökulmia.

Mitä siis voimme tehdä?

On tärkeää muistaa, että digitaalinen aktivismi ei ole täysin hyödytöntä. Se voi olla tapa lisätä tietoisuutta tärkeistä asioista ja mobilisoida ih-

misiä. Mutta todellisen muutoksen luomiseen tarvitaan enemmän kuin vain muutama napsautus. Edistääksemme mielekkäämpää ja demokraattisempaa keskustelua voimme:

Osallistu paikallisiin asioihin: Osallistu paikallisiin kokouksiin, kirjoita poliitikoillemme ja osallistu vapaaehtoistyöhön.

Tue muutoksen puolesta toimivia organisaatioita: lahjoita rahaa, liity jäseneksi tai levitä sanaa työstään.

Syvennä osaamistamme: Lue sinulle tärkeistä asioista ja pyri ymmärtämään eri näkökulmia.

Käy kriittisiä keskusteluita muiden kanssa: Keskustele tärkeistä asioista ystävien, perheen ja työtovereiden kanssa.

YHTEISKUNTA

Keskustelua Suomesta ja maailman onnellisuusraportista

Andrew ja Ursula ovat kaksi kuvitteellista henkilöä, joilla on tämä varsin mielenkiintoinen keskustelu onnellisuudesta maassamme ja muualla. Keskustelun on luonut NotebookLM, ja voit myös kuunnella sitä.

Andrew: Hei kaikki, tervetuloa takaisin. Tänään sukellamme onnellisuuden kiehtovaan aiheeseen. Suomi näyttää aina olevan näiden onnellisuusrankingien kärjessä, eikö? Kokeilin äskettäin yhtä näistä meditaatio-osovelluksista, ja vannon, että se stressasi minua enemmän kuin mitään! Se sai minut ajattelemaan: Mitä onnellisuus oikeastaan on?

Ursula: Iso kysymys.

Andrew: Juuri niin. Tänään tutustumme World Happiness Reportiin, muutamiin oivaltaviin artikkeleihin Suomesta itsestään ja jopa professorin luento. Yritämme ymmärtää, miksi Suomi sijoittuu niin korkealle ja mitä me kaikki voimme oppia siitä.

Ursula: Kuulostaa jännittävältä!

Andrew: Suomi on siis onnellisin maa, mutta heillä on myös paljon masennuslääkkeitä ja nuorten mielenterveysongelmia. Ei aivan täsmää, eihän?

Ursula: Se on monimutkaista, eikö olekin? Onnellisuus ei ole vain sitä, että tunnet iloa koko ajan. Kyse on enemmän tyytyväisyydestä elämääsi.

Andrew: Juuri niin. Miten mitaamme pitkän aikavälin onnellisuutta? World Happiness Report ja professori Lonquest korostavat avaintekijää: sosiaalista pääomaa.

Ursula: Kyllä. Sosiaalinen pääoma on kuin luottamuksen perusta. Kun luotat naapureihisi ja yhteisösi, se luo turvallisuuden tunnetta.

Andrew: Juuri niin, ja Suo-

mi loistaa siinä. Se muistuttaa minua pienestä kaupungistani, jossa kaikki tunsivat toisensa. Yhteyden tunne on ehdottomasti osa Suomen salaista kastiketta. Ja sitten on terveys, valtava tekijä onnellisuudessa.

Ursula: Ehdottomasti. Fyysinen terveys ja mielenterveys liittyvät läheisesti toisiinsa.

Andrew: Maailman onnellisuusraportti sanoo jopa, että onnellisuus voi vähentää dementian riskiä! Onnelliset ihmiset ovat aktiivisempia, heillä on vahvemmat sosiaaliset siteet ja he hallitsevat stressiä paremmin. Kaikki hyvää aivoille.

Andrew: Entä raha? Onko totta, että rahalla ei voi ostaa onnea?

Ursula: Se ei ole niin yksinkertaista. Taloudellinen turvallisuus on olennaisen tärkeää. Kukaan ei halua stressata laskuista. Mutta professori Lonquest huomautti, että tietyn tulotason, noin 10 000 dollaria vuodessa, jälkeen onnellisuuden kasvu tasoittuu.

Andrew: Joten kun perustarpeesi on tyydytetty, enemmän rahaa ei välttämättä tarkoita enemmän onnea.

Ursula: Ei välttämättä.

Andrew: Se on tavallaan vapauttavaa. Meille sanotaan aina, että tarvitsemme yhä enemmän.

Ursula: Se on jatkuva viesti.

Andrew: Ehkä se ei ole totta.

Ursula: Se on vivahteikkaampaa.

Andrew: Professori Lonquest puhui myös suhteellisesta vauraudesta. Kyse ei ole vain siitä, kuinka paljon sinulla on, vaan siitä, kuinka paljon sinulla on verrattuna muihin.

Ursula: Siinä kohtaa asiat muuttuvat hankaliksi.

Andrew: Kun selaat Instagramia ja kaikki vaikuttavat täydellisiltä, on helppo tuntea olonsa huonoksi, vaikka pärjäisikin hyvin.

Ursula: Siihen ansaan on helppo langeta.

Andrew: Ne suomalaiset artik-

Podcast in English:
The happiest country in the World - Finland
<https://vpress.ovh/podcasts.htm>

kelit, joita luemme, viittaavat siihen, että suomalaiset saattavat olla varautuneempia onnellisuutensa suhteen. Se on kulttuurinen asia. Se, mitä pidetään ”onnellisenä” yhdessä kulttuurissa, voi olla erilaista toisessa.

Ursula: Se tekee eri maiden onnellisuuden vertailusta haastavaa.

Andrew: Joten ehkä kyse ei ole siitä, kuka on listan kärjessä, vaan siitä, mikä toimii kussakin yhteiskunnassa. Tässä kohtaa bruttokansanonnellisuuden (GNH) käsite astuu kuvaan.

Ursula: GNH on kokonaisvaltaisempi tapa mitata hyvinvointia. Se ottaa huomioon sosiaalisen tuen, ympäristön ja psykologiset tekijät.

Andrew: Se on monipuolisempi lähestymistapa.

Ursula: Ja se sopii hyvin Suomen yhteisöllisyyden ja luottamuksen painotukseen.

Andrew: Professori Lonquest kertoi lapsuudestaan sodanjälkeisessä Suomessa. Siellä oli

köyhyyttä, mutta myös vahva yhteisöllisyyden ja vakauden tunne. Hän oli onnellinen aineellisen vaurauden puutteesta huolimatta.

Ursula: Se on voimakas esimerkki.

Andrew: Joten onnellisuus on monimutkainen sekoitus tekijöitä: sosiaalisia yhteyksiä, luottamusta, terveyttä ja turvallisuutta. Kyse ei ole vain rahan jahtaamisesta tai nopeasta jännityksestä.

Ursula: Kyse on suuremmasta kuvasta.

Andrew: Voisivatko muut maat ottaa oppia Suomen mallista? Voisiko yhteisön, luottamuksen ja tasapainon priorisointi johtaa suurempaan onnellisuuteen ympäri maailmaa?

Ursula: Se on iso kysymys, eikö olekin?

Andrew: No, siinä kaikki tälle päivälle. Ajattele jatkuvasti, mikä tuo sinulle aitoa onnea. Ja jos olet kiinnostunut oppimaan lisää, tutustu maailman onnellisuusraporttiin ja GNH:n käsitteeseen.

KIRJAMESSUT

Syksyn merkittävin kulttuuritapahtuma: Helsingin Kirjamesut 24.–27.10.2024

Helsingin Kirjamesut avasi jälleen ovensa torstaina 24. lokakuuta tarjoten kävijöilleen mahdollisuuden sukeltaa kirjallisuuden, kulttuurin ja merkityksellisten kohtaamisten maailmaan. Tämän vuoden teemana on Tulevaisuus, ja se tuo esille kirjallisuuden kyvyn luoda toivoa ja kuvitella toisenlaisia maailmoja. Ohjelmajohtaja Ville Blåfield kuvailee teemaa näin: “Kirjallisuuden keinoin kuvitellaan vaihtoehtoisia maailmoja, luodaan utopioita ja dystopioita. Kirjamesut tuovat esiin kirjailijan kyvyn nähdä huomiseen ja lukijan mahdollisuuden uskoa toisenlaiseen tulevaisuuteen.”

Senaatintori-lavalla kuullaan teemaan liittyvä keskusteluseria, ja messujen monipuolinen ohjelmatarjonta kattaa lähes tuhat keskustelua, haastattelua ja kirjaesittelyä. Esiintyjä on jopa 1 500, mukaan lukien suomalaisia ja kansainvälisiä kirjailijoita, jotka

tarjoavat näkökulmia ajankohtaisiin aiheisiin ja kulttuurin tulevaisuuteen.

Monipuolinen elämys – kirjamesujen yhteydessä myös Levymessut, Postimerkkimessut ja Antikvaariset Kirjamesut

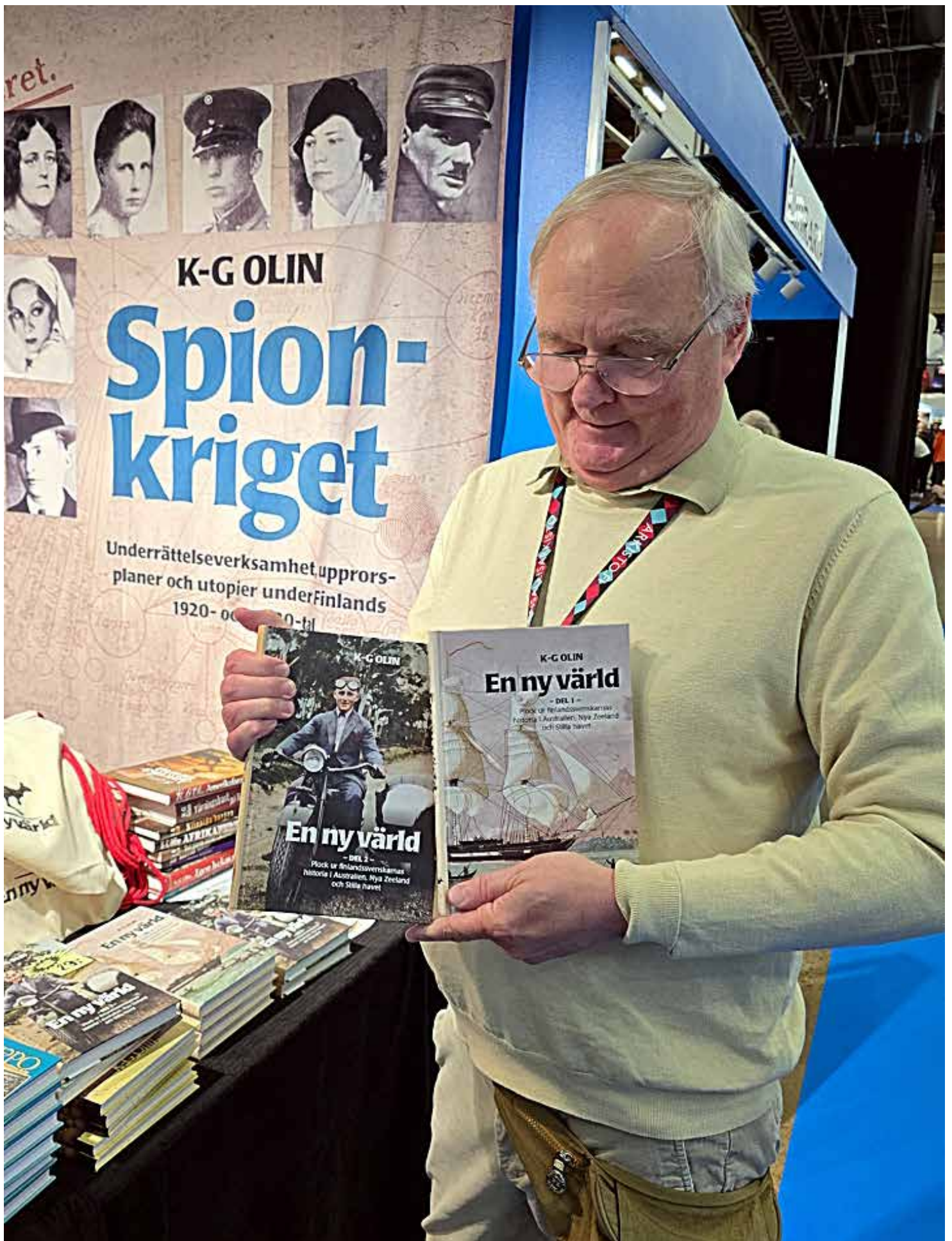
Kirjallisuuden lisäksi Helsingin Kirjamesuilla on tarjolla musiikin ystäville Levymessut sekä filatelien ja keräilijöiden iloksi Postimerkkimessut ja Antikvaariset Kirjamesut. Yhteistyössä Suomen Antikvariaattiyhdistyksen kanssa järjestettävät antikvaarimessut tarjoavat vierailijoille mahdollisuuden löytää harvinaisuuksia ja keräilyesineitä eri vuosikymmeniltä.

Samalla lipulla pääsee myös vierailemaan Viini & Ruoka -tapahtumassa (K18), jossa makuelämykset tuovat lisänsä kulttuuritapahtuman

elämyksellisyyteen, sekä Lautasella-erityisruokavaliomessuilla, jotka tarjoavat monipuolisia vaihtoehtoja erityisruokavaliota noudattaville.

Kirjamesut vahvistavat kulttuuria ja tukevat lukuharrastusta

Vuodesta 2001 lähtien järjestetyt Helsingin Kirjamesut ovat vakiinnuttaneet asemansa yhtenä Suomen tärkeimmistä kulttuuritapahtumista. Messut tukevat lukuharrastusta, kirjallisuuden arvostusta ja kirjojen myyntiä ja tarjoavat arvokkaan foorumin keskustelulle sananvapauden, yhdenvertaisuuden ja ihmisarvon teemoista. Tapahtuma houkuttelee vuosittain kymmeniätuhansia kävijöitä, ja tänä vuonna odotetaan jopa 100 000 kävijän ennätystä. Helsingin Kirjamesut järjestetään Messukeskuksessa yhteistyössä Suomen Kustannusyhdistyksen ja Suomen Kirjakauppiasliiton kanssa.

Alueemme tunnetuimpia kirjailijoita, K-G Olin.

Hänen seuraava kirjansa nimen tulee olemaan "Mera brännvin (Enemmän viinaa)"

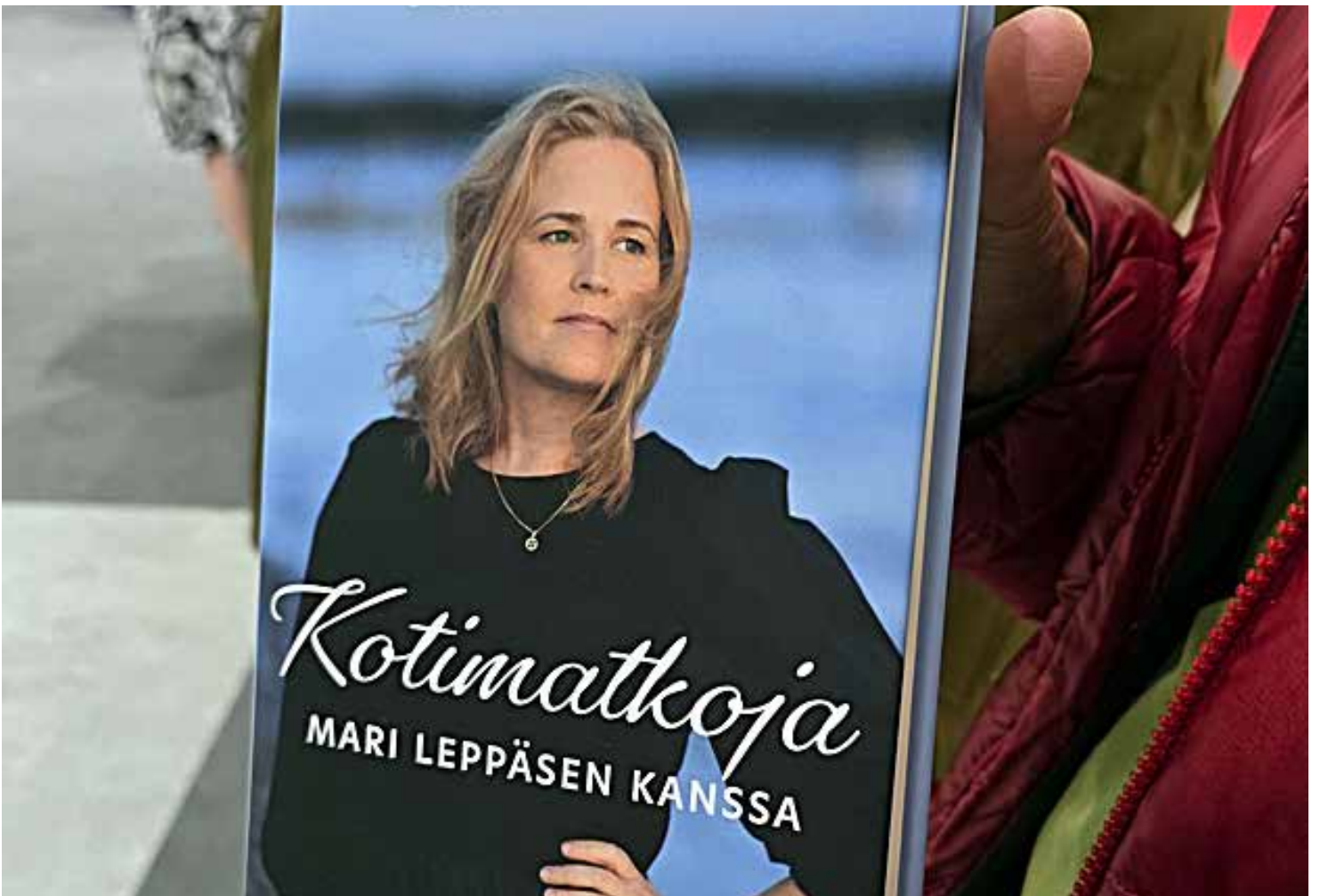

Suomen uusin kirjankustantaja on nimeltään "Libraria" ja sijaitsee Hangossa. Kustantaja on ensimmäisen toimintavuotensa aikana julkaissut 20 kirjaa ja kirjatuoanto jatkuu. Rohkea ja onnistunut projekti! Alla yksi kustantajan kirjoista, jossa haamutarinoita myös Pohjanmaalta.

Piispa Mari Leppänen ja hänestä kertova kirja

KUNNIAAN LIITTYVÄ VÄKIVALTA

MIMMI KOUKKULA

Paneelikeskustelu

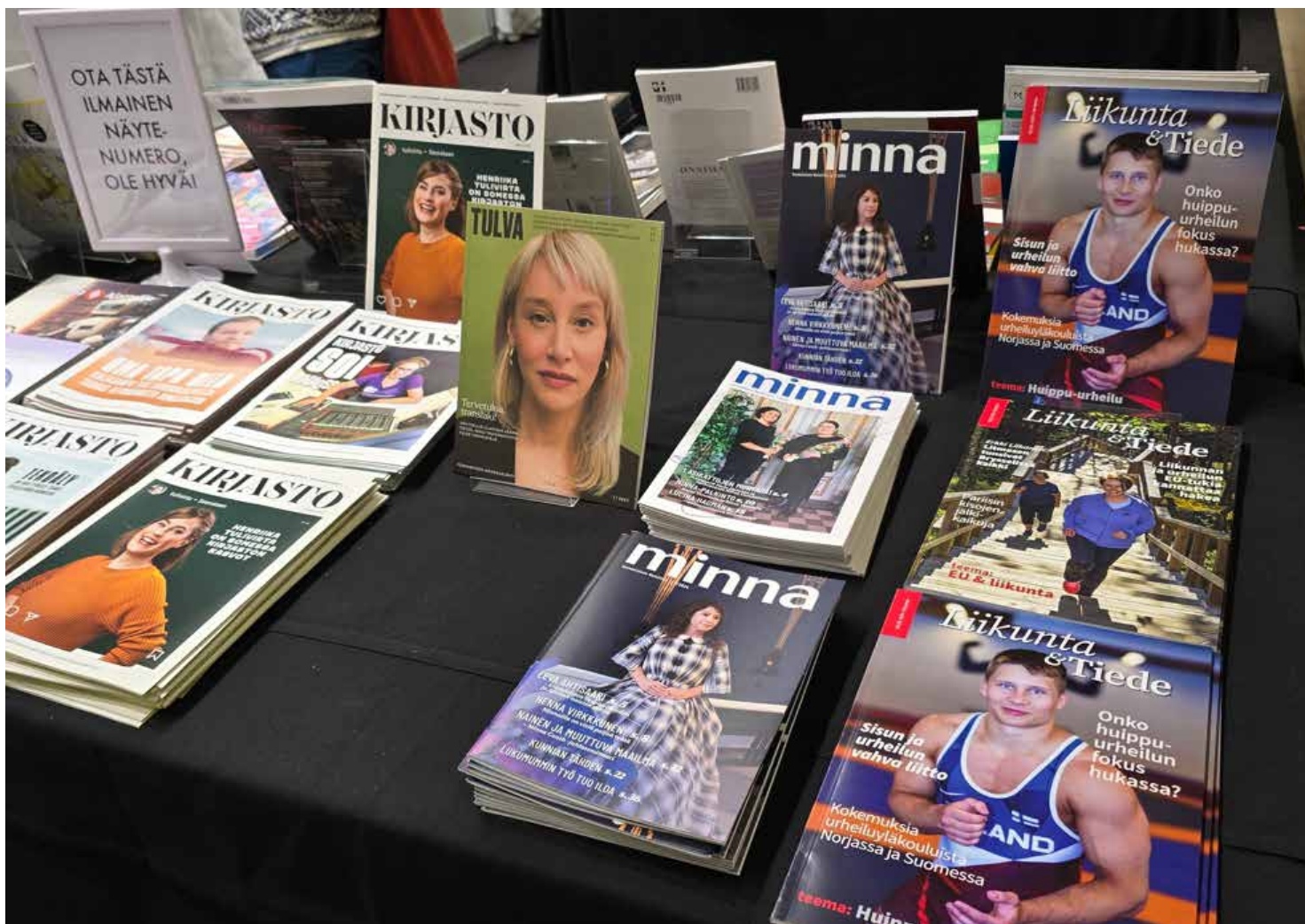
Haastattelu kunniaväkivallasta (suomeksi)

Kirjamessuilla järjestettiin tärkeä paneelikeskustelu, tarkemmin sanottuna haastattelu, jossa Mimmi Koukkala kertoi avustustyöstään Afrikassa. Haastattelussa käsiteltiin pitkälti kunniaväkivaltaa.

Video paneelikeskustelusta löytyy täältä:

<https://drive.google.com/file/d/1UliIAPLZexnAHN27mpHddeqF8znlye3I/view>

TAIDEHISTORIA

Taidehistorian haaste: Jacopo Bassani (1515-1592) Hänen maalauksiaan on nyt nähtävissä Sinebrychoffin taidemuseossa Helsingissä 12. tammikuuta asti, 2025

Jacopo Bassani, 1600-luvun venetsialainen taiteilija, on edelleen hieman arvoituksellinen hahmo taidehistorian aikakirjoissa. Huolimatta hänen aikaissuosioistaan ja työnsä laadusta, hänen nimensä on jäänyt venetsialaisen renessanssin merkittävimpien hahmojen varjoon. Vaikka hänen elämästään ja urastaan on vain vähän tietoa, hänen säilyneet maalauksensa tarjoavat vilauksen hänen taiteellisesta tyylistään ja panoksestaan venetsialaiseen kouluun.

Titianin ja Tintoretton aikalainen

Bassani oli aktiivinen Venetsiassa samaan aikaan kuin Titian ja Tintoretto, kaksi venetsialaisen renessanssin jättiläistä.

Tämä läheisyys tällaisiin vaikutusvaltaisiin taiteilijoihin olisi epäilemättä muokannut hänen taiteellista kehitystään. Bassani onnistui kuitenkin kaivamaan oman markkinarakonsa, joka erottuu ainutlaatuisesta lähestymistavastaan väreihin ja koostumukseen.

Keskittyminen uskonnollisiin maalauksiin

Suuri osa Bassanin tunnetuista töistä koostuu uskonnollisista maalauksista, jotka olivat suosittu genre renessanssin aikana. Hänen kuvauksissaan raamatullisista kohtauksista on usein rauhallinen ja mietiskelevä ilmapiiri, joka saavutetaan valon ja varjon huolellisella käytöllä. Bassanin väripaletti, jolle on ominaista

rikkaat kullan, punaisen ja sinisen sävyt, lisää hänen sävellyksiinsä runsauden ja suuruuden tunnetta.

Merkittäviä teoksia

Vaikka Bassanin tuotanto on suhteellisen pieni verrattuna hänen kuuluisimpiin aikalaisiinsa, monet hänen maalauksistaan ovat säilyneet ja niitä ihaillaan edelleen. Hänen merkittävimpiä teoksiaan ovat:

”Magien palvonta”: Tämä maalaus esittelee Baszanin kykyä luoda dynaaminen ja tungosta kohtaus säilyttäen samalla järjestyksen ja harmonian tunteen.

”Pyhän Sebastianuksen marttyyrikuolema”: Tämä dramaattinen teos sisältää voimakkaan kuv-

auksen pyhimyksen karsimyksestä, painottaen voimakkaasti kohtauksen fyysisyyttä.

Attribuution haaste

Yksi Baszanin työn tutkimisen vaikeuksista on attribuutiokysymys. Hänen suhteellisen pienen tuotantonsa ja lopullisen dokumentaation puutteen vuoksi voi olla haastavaa antaa tiettyjä maalauksia

lopullisesti hänen käteensä. Tämä on johtanut taidehistorioitsijoiden keskusteluun joidenkin Baszanille omistettujen teosten aitoudesta.

Laiminlyöty mestari

Huolimatta Jacopo Bassanin opiskeluun liittyvistä haasteista, hänen työnsä ansaitsee tulla tunnetummaksi ja arvostetummaksi. Hänen ainutlaatuisen taiteellisen tyylinsä ja panoksensa venetsialaiseen renessanssiin tekevät hänestä arvokkaan hahmon taiteen historiassa. Kun tutkimusta tehdään lisää ja uusia löytöjä tehdään, toivotaan, että Bassanin paikka venetsialaisen taiteen kaanonissa vakiintuu.

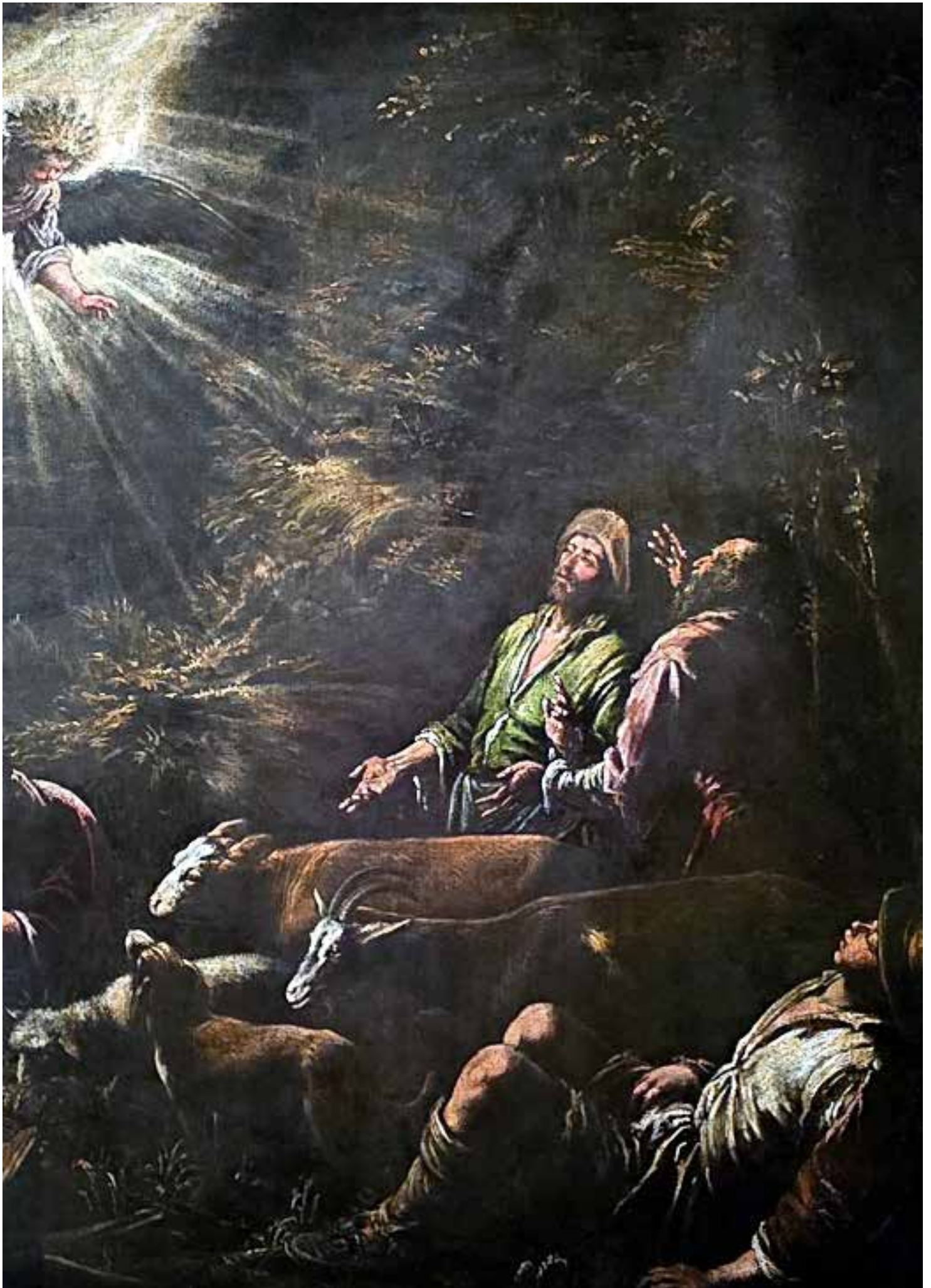
*Jacopo Bassani (1515-1592):
Portrait of a Man in Armour and a Girl, 1578*

*Jacopo Bassani (1515-1592):
Virgin and Child with John the Baptist and Saint Anthony the Abbot*

*Jacopo Bassani (1515-1592):
Annunciation to the Shepherds, 1575*

ILMASTONMUUTOS

Ilmastonmuutoksen kauhistuttava todellisuus vuonna 2024

Vuosi 2024 on ollut ilmastolisten äärimmäisyyksien vuosi, mikä korostaa ilmastonmuutoksen kauhistuttavaa todellisuutta. Tässä esseessä tarkastellaan Copernicuksen ilmastonmuutospalvelun (C3S) julkaisemien kolmen raportin keskeisiä havaintoja, jotka maalaavat synkän kuvan lämpenevästä planeetasta ja sen tuhoisista seurauksista.

Ensimmäinen raportti, jossa tarkastellaan syyskuuta 2024, paljastaa, että syyskuu oli mittaushistorian toiseksi lämpimin koko maailmassa ja Euroopassa. Tämä hälyttävä suuntaus on erityisen huolestuttava, koska se merkitsee 14. peräkkäistä kuukautta, jolloin maapallon lämpötila on ylittänyt 1,5 ° C esiteolliseen aikaan verrattuna. Nämä nousevat lämpötilat eivät ole vain tilastoja – ne johtavat todellisiin seurauksiin, kuten äärimmäiset sateet, jotka koettelivat osia Eurooppaa syyskuussa, osoittivat.

Toinen raportti keskittyy kesään 2024 ja kertoo yksityiskohtaisesti Kaakois-Euroopassa koetusta ennennäkemättömästä lämpöstressistä. Tällä alueella nähtiin ennätysellinen kuumuus, mikä lisäsi entisestään ilmastonmuutoksen torjunnan kiireellisyyttä. Raportissa korostetaan myös sademäärien eroja eri puolilla

Eurooppaa: sademäärä on keskimääräistä pienempi useimmilla alueilla ja keskimääräistä suurempi joillakin pohjoisilla alueilla. Nämä muutokset sademäärissä voivat johtaa kuivuuteen joillakin alueilla ja tulviin toisilla alueilla, mikä aiheuttaa merkittäviä häiriöitä maataloudelle ja ekosysteemeille.

Lopuksi kolmas raportti vahvistaa, että elokuu 2024 oli kaikkien aikojen lämpimin elokuu maailmanlaajuisesti. Tämä havainto on linjassa globaalien lämpötilojen nousun laajemman suuntauksen kanssa, ja elokuu on 13. kuukausi viimeisestä 14:stä, jolloin lämpötilat ylittivät 1.5 ° C esiteollisen tason yläpuolella. Raportissa korostetaan myös merenpinnan keskilämpötilan huolestuttavaa nousua, jolla voi olla syvälinen vaikutus meriekosysteemeihin ja säämalleihin.

Näiden C3S-raporttien tulokset ovat karu muistutus ilmastonmuutoksen kiihtyvistä vauhdista. Vuonna 2024 on nähty ennätysellisiä lämpötiloja, äärimmäisiä sääilmiöitä ja häiriöitä hydrologisissa malleissa. Nämä eivät

Podcast in English:
The Terrifying Reality of Climate Change
<https://vpress.ovh/podcasts.htm>

ole yksittäisiä tapauksia; Ne edustavat johdonmukaista suuntausta, joka vaatii välittömiä toimia.

Ilmastonmuutoksen ja sen vaikutusten kvantifiointi

E erityisiä tilastoja ja C3S-raporteista saatuja tietoja

Copernicuksen ilmastonmuutospalvelun (C3S) raporteista saadaan runsaasti tietoa ilmastonmuutoksen laajuuden kvantifioimiseksi. Keskeisiä havaintoja ovat:

Globaali lämpötilan

nousu: Raportit osoittavat jatkuvasti, että globaalit lämpötilat nousevat hälyttävällä nopeudella. Vuonna 2024 useat kuukaudet ylittivät 1,5 celsiusastetta esiteollisella kaudella vallinneeseen tasoon verrattuna, mikä on Pariisin sopimuksessa määritetty kriittinen kynnyisarvo.

Äärimmäiset lämpötahtumat: Kesällä 2024 Kaakois-Euroopassa nähtiin ennätysellisiä helleaaltoja, ja lämpötilat nousivat ennennä-

kemättömälle tasolle. Näillä hellealloilla oli vakavia seurauksia ihmisten terveydelle ja maataloudelle.

Sateiden poikkeamat: Raporteissa korostetaan merkittäviä eroja sademäärissä eri puolilla Eurooppaa. Joillakin alueilla sademäärä oli keskimääräistä pienempi, mikä johti kuivuuteen, kun taas toisilla alueilla satoi liikaa, mikä johti tulviin.

Merenpinnan lämpötilan nousu: Merenpinnan keskilämpötila on noussut tasaisesti, mikä on osaltaan lämmittänyt valtamerien lämpötiloja ja vaikuttanut meriekosysteemeihin.

Ilmastonmuutoksen todelliset vaikutukset

Ilmastonmuutoksen vaikutukset näkyvät eri puolilla maailmaa. Tässä muutamia esimerkkejä:

Helleaallot: Äärimmäiset helleaallot ovat yleistyneet ja voimistuneet, mikä on johtanut kuumuuteen liittyviin sairauksiin ja kuolemiin. Vuonna 2024 monilla alueilla koettiin ennätyksellisiä lämpötiloja, mikä vaaransi haavoittuvat väestöryhmät.

Kuivuus: Pitkittänyt kuivuus on vaikuttanut maataloustuotantoon, vesivaroihin ja ekosysteemeihin. Joillakin alueilla sateiden puute on johtanut vesipulaan ja maastopaloihin.

Tulvat: Rankkasateet

ovat aiheuttaneet laajoja tulvia, vahingoittaneet infrastruktuuria, siirtäneet yhteisöjä ja aiheuttaneet taloudellisia menetyksiä. Ilmastonmuutos lisää näiden tapahtumien esiintymistiheyttä ja voimakkuutta.

Maastopalot: Nousevat lämpötilat ja kuivemmat olosuhteet ovat osaltaan lisänneet maastopaloja, tuhonneet metsiä, koteja ja villieläinten elinympäristöjä. Maastopalojen savu voi myös aiheuttaa merkittäviä terveysriskejä.

Merenpinnan nousu: Jäätiköiden ja jäätiköiden sulaminen aiheuttaa merenpinnan nousua, mikä uhkaa rannikkoyhteisöjä ja ekosysteemejä. Tätä ilmiötä pahentaa meriveden lämpölaajeneminen sen lämmitessä.

Nämä ovat vain muutamia esimerkkejä ilmastonmuutoksen todellisista vaikutuksista. Seuraukset ovat kauaskantoisia ja vaikuttavat kaikkiin ihmiselämän osa-alueisiin ja ympäristöön. Ilmastonmuutokseen puuttuminen on olennaisen tärkeää näiden vaikutusten lieventämiseksi ja kestäväen tulevaisuuden varmistamiseksi.

MUSEO

Tampereen Lenin-museo sulkeutuu lopullisesti marraskuussa Yksi luku Suomen historiassa päättyy

Suomen puhutuimpiin matkailukohteisiin kuuluva Lenin-museo Tampereella sulkee marraskuussa ovensa lopullisesti. Museon hallitus on tehnyt päätöksen usean vuoden taloudellisten vaikeuksien jälkeen.

Vuonna 1946 käyttöön vihitty museo on ollut kiistanalainen paikka vuosien varrella. Sitä on sekä ylistetty tärkeänä osana Suomen historiaa että kritisoitu diktaattorin ihannoinnista. Museossa on ollut esillä esineitä Leninin

elämästä ja tuotannosta, ja se on ollut suosittu kohde sekä suomalaisten että ulkomaisten vierailijoiden keskuudessa.

"Vaikea päätös"

"Tämä on erittäin vaikea päätös tehdä." "Mutta huolellisen harkinnan jälkeen olemme tulleet siihen tulokseen, että museon pyörittäminen ei ole enää kestäväää."

Viime vuosina museolla on ollut vaikeuksia houkuttaa kävijöitä, kävijät Venäjältä ovat kadonneet kokonaan ja

tulot ovat laskeneet jyrkästi. Lisäksi museon ylläpitoon on tullut yhä vaikeammaksi löytää rahoitusta.

Mitä kokoelmille tapahtuu?

Mitä museon kokoelmille tapahtuu, ei ole vielä päätetty. Keskustellaan esineiden lahjoittamisesta muille museoille tai arkistoille.

Kiistanalainen tarina Lenin-museo on aina ollut kiistanalainen paikka. Toisaalta museolla on ollut tärkeä rooli Suomen historian sekä Suomen

ja Neuvostoliiton välisen suhteen dokumentoinnissa. Toisaalta museota on kritisoitu miljoonien ihmisten kuolemasta vastuussa olevan diktaattorin ylistämisestä.

Lenin-museon sulkeminen herättää epäilemättä voimakkaita reaktioita. Monille se on merkki siitä, että aikakausi on mennyt hautaan. Toisille se on helpotus.

TERVEYS

Kannattaa olla onnellinen – silloin ei saa dementiaa

Elinikämme pidentyessä ja väestön ikääntyessä kohtaamme kiistattoman haas-teen: miten vähentää kasvavaa neurodegeneratiivisten sairauksien, kuten demencian, taakkaa. Dementia, jonka yleisin muoto on Alzheimerin tauti, on ollut kasvussa jo vuosikymmeniä.

Arvioiden mukaan vuonna 2050 maailmassa elää jopa 139 miljoonaa ihmistä, joilla on dementia. Huolestuttavasti uusia tapauksia diagnosoidaan vuosittain yli 10 miljoonaa – eli yksi tapaus joka kolmas sekunti.

Uusi tutkimus kuitenkin tarjoaa toivoa ja raikkaan näkökulman: hyvinvointi saattaa olla avain demencian ehkäisyyn tai ainakin sen riskin lieventämiseen. Vaikka useimmat kansanterveysstrategiat keskittyvät biolääketieteellisiin interventioihin, nouseva näyttö viittaa siihen, että mielenterveyden ja positiivisten tunteiden edistäminen voi toimia tehokkaana työkaluna demencian ehkäisyssä. Vuosikymmenen tutkimus yhdistää hyvinvoinnin ja aivoterveysten Washingtonin yliopiston St. Louisissa sijaitsevan Well-being and Emotion

ac-ross the Lifespan Labin (WELLab) tutkijat julkaisivat merkittävän tutkimuksen, joka korostaa vahvaa yhteyttä hyvinvoinnin ja demencian riskin vähentämisen välillä. Yli kymmenen vuotta kestänyt monitieteellinen tutkimus tekee vakuuttavan esityksen hyvinvoinnin suojaavasta vaikutuksesta aivoihin.

Tutkimuksen tulokset perustuvat Chicagon ja Illinoisin vanhuksilta kerättyyn dataan vuodesta 1997 alkaen. Osallistujat suorittivat vuosittain kognitiivisia arvioita ja antoivat itsearviointeja tunne-elämästään ja yleisestä hyvinvoinnistaan. Tutkijat havaitsivat, että ne henkilöt, jotka ilmoittivat säännöllisesti korkeista hyvinvoinnin tasoista, olivat vähemmän alttiita muistin ja ajattelukyvyn heikentymiselle, vaikka heillä olisi ollut Alzheimerin tautiin liittyviä biologisia markkereita.

Vaikka tämän yhteyden tarkat mekanismit ovat edelleen epäselviä, tulokset viittaavat vahvasti siihen, että hyvinvoinnin ylläpitäminen läpi elämän voisi auttaa viivästyttämään tai jopa ehkäisemään demencian puhkeamista. Hyvinvointi – suoja

dementiaa vastaan? Tutkimus herättää myös laajemman kysymyksen: miksi hyvinvointi liittyy aivo-terveyteen? WELLabin johtaja, tohtori Emily Willroth, ehdottaa, että tähän yhteyteen voi olla useita selityksiä. ”Ihmiset, jotka raportoivat korkeammasta hyvinvoinnista, ovat todennäköisemmin mukana toiminnassa, jonka tiedämme edistävän aivoterveyttä, kuten säännöllisessä liikunnassa, sosiaalisessa kanssakäymisessä ja henkisessä virikkeellisyydessä”, Willroth toteaa. Näillä aktiviteeteilla on pitkään tiedetty olevan yhteys kognitiivisen heikkenemisen vähentämiseen, mutta tutkimus menee as-keleen pidemmälle ja viittaa siihen, että hyvinvointi saattaa myös toimia puskurina stressin haitallisilta vaikutuksilta, jotka ovat tunnettu demencian riskitekijä. Tohtori Kyrsten Costlow Hill, yksi tutkimuksen toisista kirjoittajista, selittää, että stressi voi vahingoittaa aivojen tärkeitä järjestelmiä, jotka ylläpitävät kognitiivisia toimintoja. Korkea hyvinvointi sen sijaan voi tarjota resilienssiä, joka auttaa torjumaan tai lieventämään näitä vahinkoja. Mitä hyvinvointi merkitsee jo dementiaa sairastaville? Vaikka hyvinvointi

tunnistetaan nyt mahdolliseksi ennaltaehkäiseväksi keinoksi, sillä on myös keskeinen rooli jo demenciasta kärsivien ihmisten elämän parantamisessa. WELLab korostaa, että hyvinvointiin kohdistuvat interventiot voivat lisätä autonomiaa, osaamisen tunnetta ja yhteenkuuluvuutta myös demencian edessä. Yksinkertaiset aktiviteetit, kuten liikunta, ulkoilu ja sosiaalinen kanssakäyminen, ovat osoittautuneet erittäin hyödyllisiksi dementiaa sairastaville. Nämä toimenpiteet eivät pelkästään paranna mielialaa ja kognitiivisia toimintoja, vaan ne myös lisäävät elämänlaatua. Lisäksi muisteluterapia, jossa ihmiset kannustetaan reflektoimaan menneitä muistojaan, voi edistää emotionaalista vakautta ja vahvistaa kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kotona vanheneminen – eli asuminen omassa kodissa sen sijaan, että siirryttäisiin laitokseen – on osoittautunut erityisen tehokkaaksi keino lisätä vanhusten, myös dementiaa sairastavien, hyvinvointia. Käyttämällä yksinkertaisia kodin mukautuksia, apuvälineitä ja ylläpitämällä sosiaalisia yhteyksiä yksilöt voivat kokea suurempaa tyytyväisyyttä elämäänsä. Dementiakylät, jotka tarjoavat turvallisen mutta tutun ympäristön, ovat myös nousseet malliksi, joka säilyttää dementiapotilaiden arvokkuuden ja elämänlaadun.

Tie eteenpäin: Toimi nyt, kun tiedämme

Vaikka tulokset ovat lupaavia, tohtori Willroth korostaa, ettei dementiaan ole olemassa "ihmelääkettä". Kuitenkin näyttö viittaa siihen, että voimme jo nyt ryhtyä toimiin tämän tuhoisan sairauden riskin vähentämiseksi. Kansanterveydellisten aloitteiden tulisi asettaa hyvinvointi etusijalle dementiaa ehkäisevänä tekijänä. Väestön ikääntyessä tarve strategioille, jotka eivät ainoastaan hoida

vaan myös ehkäisevät neurodegeneratiivisia sairauksia, tulee jatkossa kasva-maan. Hyvinvoinnin sisällyttäminen päivittäisiin rutiineihin ei ole pelkästään onnellisemman elämän asia; se voi olla myös avain kognitiivisen toimintakyvyn säilyt-tämiseen vanhuuteen asti. Liikunta, sosiaalinen vuorovaikutus, tietoisuusharjoitukset ja positiivinen tunne-elämä ovat kaikki saavutettavia ja tehokkaita kei-noja parantaa sekä mielen että aivojen

terveyttä. Kuten tutkimus osoittaa, hyvinvointiin sijoittaminen tuo pitkän aikavälin hyötyjä paljon pidemmälle kuin pelkkä onnellisuus – se voi olla avain dementia-tapausten vähenemiseen tulevaisuudessa. Vaikka emme voi täysin poistaa riskiä sairastua neurodegeneratiivisiin sairauksiin, askeleet kohti mielen ja tunne-elämän hyvinvoinnin edistämistä voivat pienentää dementia-todennäköisyyttä miljoonille ihmisille.

Maailmassa, jossa dementia on yksi kiireellisimmistä kansanterveyden haasteista, meidän on toimittava nyt. Hyvinvoinnin asettaminen etusijalle, sekä henkilökohtaisessa elämässä että kansanterveyspolitiikassa, voi johtaa terveempään ikääntymiseen ja lopulta dementia-tien pienempään kuormitukseen yksilöille, perheille ja yhteiskunnalle. Hyvinvoinnin laiminlyönnillä on liian kova hinta – sekä mielellemme että tulevaisuudellemme.

RUSKA - SYKSYN VÄRIT TAITEESSA

Ruskan taika: Luonnon väripaletti syksyllä

Syksy saapuu hiljalleen, ja luonnon värit muuttuvat pehmeämmiksi ja syvemmiksi.

Lehdet, jotka kesäisin hehkuivat vihreänä, pukeutuvat nyt kirjavaan asuun. Punainen, oranssi ja keltainen sekoittuvat luoden maisemaan unohtumattoman väripaletin. Tätä ilmiötä kutsumme ruskaksi, ja se on yksi Suomen luonnon kauneimmista näkymistä.

On luonnollista, että tämä värien ilotulitus on inspiroinut monia suomalaisia taiteilijoita. Tässä muutama syksyinen taulu Suomen taideperinnöstä.

Miksi lehdet muuttuvat värikkäiksi syksyllä? Vastaus löytyy lehtien sisältämistä väriaineista. Kesällä lehdet ovat vihreitä klorofyllin ansiosta, joka auttaa kasvia yhteyttämään. Syksyllä, kun päivät lyhenevät ja lämpötila laskee, puut vähentävät klorofyllin tuotantoa. Tällöin muut väriaineet, kuten keltainen ksan-tofylli ja oranssi karotiini, tulevat näkyviin. Lisäksi jotkin puut tuottavat pu-naista antosyaania, joka suojaa

puuta kylmältä. Ruska on paljon muutakin kuin vain kaunis näky. Se vaikuttaa monin tavoin luontoon ja ihmisiin. Linnut muuttavat lämpimämpiin maihin, eläimet varastoiivat ravintoa talvea varten ja ihmiset lähtevät nauttimaan syksyn väriloistosta. Ruska on myös tärkeä osa monia kulttuureja ympäri maailman.

Ruska on tosiaan inspiroinut runoilijoita, taiteilijoita ja muusikkoja kautta aikojen. Sen kauneus on herättänyt ihmisissä voimakkaita tunteita ja saanut aikaan monia kauniita teoksia. Ruska on kuin luonnon oma taide-teos, joka muuttuu ja tkuvasti.

Suomi on yksi parhaista paikoista ihaila ruskaa. Metsät pukeutuvat värikkääseen asuun, järvet heijastelevat syksyn värjä ja ilma täyttyy raikkaan tuoksusta. Ruska alkaa yleensä pohjoisesta ja etenee etelään. Parhaat ruskakuukaudet ovat syyskuu ja lokakuu.

Miten voit nauttia ruskasta?

- Lähde patikoi-

Victor Westerholm
4.1.1860, Turku
19.11.1919, Turku
Oktoberdag på Åland, 1885
Lokakuun päivä Ahvenanmaalla, 1885

maan: Metsä on paras paikka kokea ruskan kaikki sävyt.

• Käy järven rannalla: Vesiaiheet tekevät ruskasta vieläkin kauniimman.

• Ihaile ruskaa kotonasiin: Jos et pääse metsään, voit nauttia ruskasta myös ikkunasta tai parvekkeelta.

• Ota kuvia: Taltioi muistoja kauniista syyspäivistä.

Ruska on luonnon ihme, joka ihastuttaa vuodesta toiseen. Se on muistutus siitä, kuinka kaunis ja moni-

nimuotoinen maailmamme on. Nautitaan siis ainutlaatuisesta ajasta ja annetaan ruskan värittää syksyämme.

Akseli Gallen-Kallela
26.4.1865, Björneborg
7.3.1931, Stockholm
Höstlandskap, 1911
Syysmaisema, 1911
Autumn Landscape, 1911

Magnus Enckell
9.11.1870, Hamina
27.11.1925, Tukholma
Maisema, jossa nainen, 1894 - 1895

Fanny Churberg 12.12.1845, Vaasa - 10.5.1892, Helsinki
Höstlandskap, 1878
Syysmaisema, 1878
Autumn Landscape, 1878

YMPÄRISTÖ JA TERVEYS

Luteet - inhottavat, mutta vaarattomat Kaikki mitä haluat tietää luteista

Luteet voivat olla yksi pelätyimmistä kotitalouksien tuholaisista, jotka usein herättävät inhon ja ahdistuksen tunteita. Vaikka luteet ovat varmasti ei-toivottuja vieraita, niitä pidetään yleensä vaarattomina tautien leviämisen kannalta.

Tässä artikkelissa tutkimme kaiken, mitä sinun tarvitsee tietää luteista, mukaan lukien niiden historia, ulkonäkö, kuinka ne saastuttavat asuintiloja, ehkäisystrategiat ja hoitovaihtoehdot.

Mitä ovat luteet?

Historia

Muinaiset tuholaiset: Luteet (*Cimex lectularius*) ovat olleet osa ihmiskunnan historiaa tuhansia vuosia. Niitä on löydetty jopa egyptiläisistä muumioista. Lontoossa 1930-luvulla noin joka kolmannessa kodissa oli luteita, mutta sodan jälkeen esiintyvyys väheni rajusti, mutta lisääntyi vähitellen uudelleen.

Ne ovat eläneet ihmisten kanssa niin kauan, että luteikkapopulaatiot ovat oppineet selviytymään ihmisten ympäristöissä. He ovat erittäin taitavia piiloutumaan päivällä, kun on valoa. Tuskin on jalkalistaa, jonka takana ei olisi tarpeeksi suurta rakoja lutikan piilou-

tumiseen. Tämä on yksi syy siihen, miksi niitä on niin vaikea hallita. Mutta yöllä, kun on pimeää ja henkilö nukkuu makuuhuoneessa - o la la - nyt on aterian aika!. Luteet voivat selviytyä lähes vuoden ilman ruokaa. Joten se, että kotia ei ole käytetty pitkään aikaan, ei takaa, että siellä ei voi olla luteita.

Lasku ja elpyminen: Torjunta-aineiden käytöstä johtuvan merkittävän laskun jälkeen 20-luvun puolivälissä luteet ovat tehneet merkittävän paluun viime vuosina, mikä johtuu suurelta osin lisääntyneestä kansainvälisestä matkustamisesta ja vastustuskyvystä tavallisille hyönteismyrk-

kyille. DDT oli erittäin tehokas tätä vikaa vastaan, mutta se kiellettiin lähes 50 vuotta sitten ympäristösyistä.

Tänä vuonna uutisissa on kerrottu, että lutikat leviävät pahasti monissa Suomen suurissa kaupungeissa. Tämä koskee todennäköisesti myös Vaasaa, vaikka tarkkoja tilastoja ei ole saatavilla.

Kun ihmiset puhuvat, että melkein kaikki tuntevat jonkun, jonka asunnossa tämä loinen on löydetty.

Ulkonäkö

Fyysiset ominaisuudet: Aikuiset luteet ovat pieniä, litteitä ja soikeita, noin 4-5

mm pitkiä. Ne ovat väriltään punertavanruskeita ja muuttuvat enemmän ja tummemmiksi ruokinnan jälkeen. Koko ja ulkonäkö ovat hyvin samanlaisia kuin omenansiemenet.

Nymfit ja munat: Nuoret luteit tai nymfit ovat pienempiä ja vaaleampia, kun taas munat ovat pieniä, valkoisia ja noin neulanpään kokoisia.

Miten saat luteita asuntoosi?

Yleiset lähteet: Luteet tuodaan koteihin pääasiassa käytettyjen huonekalujen, matkatavaroiden tai vaatteiden kautta. He voivat saada kyydin saastuneista paikoista, kuten hotelleista, julkisista liikennevälineistä tai jaetuista asuintiloista.

Sosiaaliset asetukset: Ne voivat levitä myös paikoissa, joissa ihmiset kokoontuvat, mikä tekee niistä huolen asuntoloissa, teattereissa ja muissa yhteisissä tiloissa.

Kuinka välttää luteita

Tarkastus: Tarkista asuintilasi säännöllisesti, erityisesti patjojen, sängynrunkojen ja huonekalujen ympärillä. Etsi merkkejä luteista, kuten tummia täpliä (ulostetta) tai irtoavia nahkoja.

Ennaltaehkäisevät toimenpiteet:

Käytä patjojen ja laatikojousien suojapeitteitä.

Vältä matkatavaroiden sijoittamista vuoteisiin tai pehmustettuihin huonekaluihin hotelleissa.

Pese ja kuivaa vaatteet korkealla lämmöllä matkan jälkeen.

Siirtävätkö luteet sairauksia?

Yleensä vaaraton: Vaikka luteet voivat aiheuttaa ku-

tinää ja epämukavuutta puremiensa vuoksi, niiden ei tiedetä välittävän sairauksia ihmisille. Raapimispuremat voivat kuitenkin johtaa sekundaarisiin infektioihin, mikä on pidettävä mielessä.

Kuinka hoitaa luteita

Tunnistaminen

Vahvasta tartunta: Jos epäilet luteita, ota näyte tunnistamista varten tai etsi muita merkkejä, kuten puremia, ulostetta tai veritahroja.

Hoitovaihtoehtoja

Ammattimainen tuhoaminen: Tuholaistorjunnan ammattilaisen palkkaaminen on usein tehokkain tapa poistaa lutikkatartunta. Heillä on pääsy erikoistuneisiin hoitoihin ja hyönteismyrkkyihin.

Tee se itse: Menetelmät:

Pesu: Pese kaikki vuodevaatteet, vaatteet ja kankaat kuumassa vedessä ja kuivaa ne korkealla lämmöllä.

Imurointi: Imuroi säännöllisesti alueet, joihin luteet voivat piiloutua, mukaan lukien matot, raot ja huonekalut. Hävitä tyhjöpussi välittömästi.

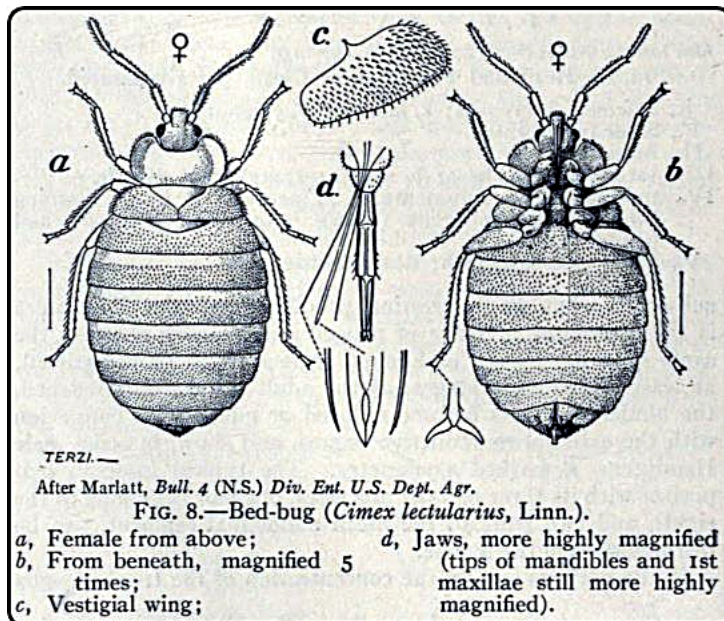
Höyrypuhdistus: Käytä höyrypuhdistimia saastuneiden alueiden hoitoon, koska lämpö voi tappaa luteita kaikissa elämänvaiheissa.

Jatkuva ennaltaehkäisy

Monitori: Hoidon jälkeen jatka kodin tarkastamista säännöllisesti lutikoiden varalta.

Johtopäätös

Vaikka luteet voivat olla inhottavia ja ärsyttäviä, ne eivät yleensä ole terveysvaara tautien leviämisen kannalta. Niiden käyttäytymisen, leviämisen ja tartuntojen tehokkaan hoidon ymmär-

Kuva luteista Encyclopædia Britannica:ssa 1911

Luteiden aiheuttamat puremajäljet

täminen voi auttaa sinua hallitsemaan tätä ei-toivottua tuholaisista. Ryhtymällä ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin ja toimimalla nopeasti, jos epäilet tartuntaa, voit suojata kotisi näiltä joustavilta pieniltä otuksilta. Muista, että ajan tasalla pysyminen on paras puolustuksesi luteita vastaan!

Ja ei todellakaan ole syytä paniikkiin! Lutikat voidaan hoitaa, mutta asiantuntemusta tarvitaan!

Kuva 1: Wikimedia Commons. Content Providers(s): CDC/Harvard University, Dr. Gary Alpert; Dr. Harold Harlan; Richard Pollack. Photo Credit: Piotr Naskrecki
Public domain

Kuva 2: <https://archive.org/details/encyclopaediabrit13chisrich/page/260/mode/1up?view=theater>

Kuva 3: Hermann Luyken, Creative Commons Zero, Public Domain Dedication

ATENEUM

Uusi näyttely:

Gothic Modern – Pimeydestä valoon

4 lokakuuta 2024 - 26 Tammikuuta 2025

Keskiajan ja renessanssin taide inspiroi modernisteja Ateneumin ”Gothic Modern” -näyttelyssä

Ateneumin taidemuseo avaa ovensa ainutlaatuiselle Gothic Modern – Pimeydestä valoon -näyttelylle, joka valottaa taidehistorian vähän tutkittua ilmiötä. 4. lokakuuta 2024 – 26. tammikuuta 2025 esillä oleva näyttely tuo esiin, kuinka keskiajan ja renessanssin taide tarjosi 1800- ja 1900-luvun taiteilijoille emotionaalisesti syvällistä materiaalia, jonka kautta he tutkivat elämän perimmäisiä kysymyksiä, kuten syntymää, kuolemaa, kärsimystä ja seksuaalisuutta.

Gothic Modern -näyttelyssä on esillä teoksia tunnetuilta taiteilijoilta, kuten Arnold Böcklin, Vincent van Gogh, Akseli Gallen-Kallela, Edvard Munch ja Helene Schjerfbeck, sekä vähemmän tunnetuilta taiteilijoilta, kuten Fritz Boehle ja Marianne Stokes. Näyttelyssä nähdään myös harvoin esillä olevia esineitä, kuten Akseli ja Mary Gallen-Kallelan yhdessä 1890-luvun lopulla valmistama nuot-

Lucas Cranach vanhempi: Lucretia (1530). Kansallisgalleria / Sinebrychoffin taidemuseo. Kuva: Kansallisgalleria / Hannu Aaltonen.

Helene Schjerfbeck: John Chambers, kopio Hans Holbein nuoremman mukaan (1894). Kansallisgalleria / Ateneumin taidemuseo, valtion kopiokokoelma. Kuva: Kansallisgalleria / Aleks Talve.

Hugo Simberg: Kuoleman puutarha (1896). Kansallisgalleria / Ateneumin taidemuseo. Kuva: Kansallisgalleria /

tikaappi. Tämä osoittaa, kuinka keskiajan taide inspiroi taiteilijoita paitsi maalauksissa myös huonekaluissa ja veistoksissa.

Vuonna 2018 käynnistetty kansainvälinen yhteistyöprojekti on syntynyt yhteistyössä Norjan Nasjonalmuseetin ja Wienin Albertina-museon kanssa. Ateneum toimii näyttelyn ensimmäisenä esityspaikkana, jonka jälkeen näyttely matkaa Norjan ja Itävallan arvostettuihin museoihin, missä sen ku-

raattoreina toimivat muun muassa Vibeke Waallan Hansen ja Cynthia Osiecki.

Näyttelyn keskiössä on ajatus siitä, että moderni taide ei aina suuntautunut tulevaisuuteen vaan otti usein vaikutteita menneisyydestä. Ensimmäisen maailmansodan jälkeisessä maailmassa taiteilijat löysivät tarttumapintaa keskiajan ja pohjoisen renessanssin taiteen synkistä ja introspektiivisistä teemoista. Nämä ajanjaksot tarjosivat keinoja kuvata

yhteisöllisyyttä, traumaa ja ihmisen yhteyttä luontoon, heijastellen laajempia yhteiskunnallisia pohdintoja.

Näyttelyn yhteydessä julkaistava laaja näyttelyluettelo on saatavilla englanniksi, norjaksi ja suomeksi. Sen esseet tarjoavat syvällisen katsauksen siihen, kuinka keskiajan vaikutteet muovasivat modernia taidetta ja tuovat uutta näkökulmaa taidehistoriaan. Näin Gothic Modern -näyttely tarjoaa kiehtovan ja ajankohtai-

sen elämyksen kaikille eurooppalaisen taiteen kehityksestä kiinnostuneille.

Ateneumin yhteistyö kansainvälisten instituutioiden kanssa uudistaa modernin taiteen käsitystä ja korostaa sen ajankohtauutta myös nyky-yhteiskunnassa. Näyttely käsittelee elämän suuria kysymyksiä, kuten menetystä, traumaa ja identiteettiä, ja kytkeytyy näin tiiviisti teemoihin, joiden kanssa ihmiset kamppailevat edelleen tänä päivänä.

TEKOÄLY-RADIO

Suomen ensimmäinen tekoälyllä tuotettu radiokanava vuoden vanha

Suomen tekoälyradio aloitti toimintansa keskiviikkona 29. marraskuuta 2023 nettiradiona. Bauer Media tekee merkittävän harppauksen äänimarkkinoilla lanseeraamalla Pohjoismaiden ensimmäisen radiokanavan, jonka sisältö on täysin tekoälyn tuottamaa. Tämä innovaatio yhdistää teknologian ja viihteen ja vahvistaa Bauer Median asemaa äänibisneksen edelläkävijänä.

”Olemme innoissamme ja ylpeitä tuodessamme markkinoille Pohjoismaiden ensimmäisen Tekoälyradion. Tämä on mielenkiintoinen virstanpylväs radiomaailmassa ja osoitus sitoutumisestamme tuoda uutta ja innovatiivista sisältöä kuulijoillemme myös jatkossa”, kertoo Bauer Median toimitusjohtaja Sami Tenkanen.

Tekoälyradion ensivaiheessa sisältö koostuu seuraavista ominaisuuksista:

Äänituotannot, jotka on tuotettu tekoälyn avustuksella

Valtakunnallisesti merkittävät tekoälyn tuottamat liikennetiedotteet

Valtakunnalliset tekoälyn tuottamat säävaroitukset huonon kelin varalta

Viihdeuutiset, jotka luetaan tekoälyn avulla Voice.fi viihdepalvelusta.

Tekoälyradioon suunnitellaan jatkuvasti uusia ominaisuuksia, jotta se pysyy kiinnostavana ja relevanttina kuulijoilleen. Myös mainostajat huomioidaan innovatiivisten audiomainosratkaisujen avulla.

Tekoälyn luoma kuva tekoäly-radiokanavasta

”Tämä lanseeraus edustaa Bauer Median sitoutumista innovaatioon ja uusimman teknologian hyödyntämiseen radioliiketoiminnan kehittämisessä. Tulemme jatkamaan kehitystyötä aktiivisesti myös lanseerauksen jälkeen tarjotaksemme kuulijoille entistä henkilökohtaisempia ja räätälöidymiä kokemuksia radiomaailmassa”, ker-

too projektista vastaava Head of Innovation, Sini Kervinen.

Tekoälyradio laajenee myös FM-taajuuksille. Helsingissä kanava kuuluu taajuudella 102,0 MHz ja Kangasalla taajuudella 101,6 MHz 8. huhtikuuta asti. Verkossa kanavaa voi kuunnella osoitteessa: <https://radioplay.fi/tekoalyradio/>

AI

Algoritmien merkitys journalistikassa

Journalismi sai alkunsa Suomessa 1800-luvun puolivälissä. Tuolloin oli olemassa kaksi massamedian muotoa: lehdistö ja saarnatuolista annetut ilmoitukset. Sosiaalinen media tarkoitti kylän osuuskaupassa tavattuja tuttavuuksia. Ja niin se jatkui sata vuotta. Lapsuudessani meillä oli kaksi massamedian muotoa Pörtömässä: Vasabladet ja radio. Sitten televisio saapui 1950-luvun lopulla. Kaikkina näinä vuosikymmeninä tieto kulki lähettäjältä vastaanottajalle, keskuksesta periferiaan.

Mutta sitten tulivat tietokoneet ja niiden mukana algoritmit, ja kaikki muuttui. Viimeisten kahden vuosikymmenen aikana algoritmit ovat tulleet mukaan jokaiseen journalistiseen prosessiin (Karlsson, Michael, 2019). Ovatko algoritmit hyviä vai pahoja?

Modernina digitaalisena aikana algoritmit ovat nousseet merkityksessä ja erityisesti viime vuosikymmeninä niistä on tullut ratkaisuvia siinä, miten kulutamme tietoa. Sosiaalisesta mediasta uutisaluksiin ja viihteen sivustoihin algoritmit vaikuttavat valintoihimme ja määrittävät sen sisällön, johon altistumme. Kysymys nousee siitä, ovatko algoritmit ottamassa vallan massamediassa ja määräävätkö ne nyt, mitä luemme, kuuntelemme ja katsomme televisiosta.

Algoritmit ovat matemaattisia kaavoja ja ohjeita, jotka on ohjelmoitu suorittamaan tiettyjä teh-

viä. Massamediassa niitä käytetään räätälöimään sisältöä ja sovittamaan se kunkin yksilöllisen käyttäjän mukaan heidän aiemman käyttäytymisensä ja mieltymystensä perusteella. Tämä henkilökohtainen lähestymistapa on sekä etuja että haittoja.

Toisaalta algoritmit mahdollistavat henkilökohtaisen ja räätälöidyn kokemuksen käyttäjille. Saamme suosituksia, jotka vastaavat kiinnostuksen kohteitamme, mikä voi johtaa tehokkaampaan ja nautittavampaan käyttäjäkokemukseen. Toisaalta tämä järjestelmä voi luoda suodatin-kuplia, joissa käyttäjät altistuvat vain sellaiselle tiedolle ja näkemyksille, jotka jo ovat linjassa heidän omiensa kanssa. Jos emme esimerkiksi internetin selaillessamme koskaan etsi tietoa ilmastonmuutoksesta, meille ei tarjota tällaista tietoa Facebookissa tai Instagramissa. Meille ei koskaan tarjota kirjaa, joka voisi herättää kiinnostuksemme ilmastonmuutokseen. Tämä voi luoda vääristyneen käsityksen todellisuudesta ja vähentää mahdollisuutta monipuoliseen tietoon. Se, että algoritmit määräävät, mitä näemme Facebookissa tai muissa sosiaalisissa medioissa, on esimerkki tästä suodatin-kuplasta. Viestit ja uutiset priorisoidaan sen perusteella, mitä algoritmit uskovat meidän tykkävän, kommentoivan tai jakavan.

Globaali journalismi voi yhdis-

tää maailman eri kulttuureja. Se voi luoda eettisen suhteen mediakuluttajien ja kärsivien uhrien välille toisella puolella maapalloa, ja tämä voi synnyttää sitoutumista ihmisiin hädässä (Berglez, Peter, 2019). Mutta algoritmi ”joka tietää, ettei tämä lukija ole kiinnostunut kärsivistä ihmisistä” voi tehokkaasti sabotoida globaalin journalismin ja lot tavoitteet.

Tämä toimii yksilötasolla, mutta se toimii myös suurille väestöryhmille. Jos kymmenet tuhannet verkkolehden lukijat eivät lue ensimmäisellä sivulla olevaa uutista, esimerkiksi ilmastonmuutoksesta, tämä uutinen muutetaan lyhyeksi huomautukseksi lehden sisällä. Ja etusivulle siirretään uutinen tunnetun poliitikon mokasta, johon monet lukijat ovat klikanneet. Se, mikä uutinen on tärkeämpää meille kaikille, ei merkitse paljon. Ei enää ole uutisen arvo, joka määrittelee sen, julkaistaanko ja miten se julkaistaan. Mikä katsotaan julkaisukelpoiseksi, on se, mitä lukijat jakavat ja vuorovaikuttavat, ja päinvastoin (Andersson Schwarz, 2019). Vuorovaikutus on keskeinen sana tässä yhteydessä; se ei ole enää ”lähettäjä-vastaanottaja” -malli, joka pätee; tieto leviää verkostossa, jonka muodostavat toimitukset, toimittajat ja lukijat, jotka tekevät yhteistyötä kehittyneiden algoritmien avulla. Mutta kaikki lukijat eivät voi osallistua tähän prosessiin; lukijan on saatava ”pääsy teknisiin, kulttuurisiin ja diskursiivisiin resursseihin, joita tarvitaan” (Andersson Schwarz, 2019, s. 411).

Tekoälyn yritys visualisoida algoritmeja

Toinen näkökohta algoritmien vaikutuksesta on niiden luojia ympäröivä anonymiteetti. Digitaalisen virtamme hallitsevat algoritmit ovat yleensä monimutkaisten työryhmien ja yritysten tulosta, eikä aina ole selvää, miten nämä algoritmit on ohjelmoitu tai mitä harkintoja niiden kehittämisessä tehdään. Tämä herättää kysymyksen mahdollisesta piilotetusta agendasta, joka on sisäänrakennettu algoritmeihin. Algoritmit tuotetaan aina tiettyjen tarkoitusten pohjalta, ja niiden ohjelmointi tehdään ei-journalistien toimesta, mikä luo epävarmuutta puhtaasti journalistisista arvoista tässä työssä (Karlsson, Michael, 2019). Saattaa

olla huolta siitä, että algoritmeja voidaan käyttää muokkaamaan ja vaikuttamaan yleisen mielipiteen muodostumiseen. Koska algoritmit määrittävät, mitä priorisoidaan ja näkyy, on olemassa riski, että niitä voidaan käyttää tiettyjen näkökulmien tai agendojen edistämiseen muiden kustannuksella.

Useimmat algoritmit luodaan parantamaan käyttäjäkokemusta ja optimoimaan yrityksen tavoitteita, jotka ovat pääasiassa tulovirtojen tuottaminen. Koska monimediatit Facebook ja Google ovat parhaita mainostulojen ja sivutoliikenteen imemisessä, tämä voi heikentää laadukasta journalismia

(Andersson Schwarz, 2019).

Algoritmien käytön ymmärtäminen ja valvonta on siten ratkaisevan tärkeää terveen tiedonvälitysympäristön varmistamiseksi. Avoimuus algoritmien toiminnasta ja tarkoituksesta on välttämätöntä varmistaaksemme, etteivät niitä käytetä väärin. Keskustelu algoritmien vallasta massamediassa on tärkeä keskustelu tasapainottaakseen personoinnin etuja ja välttääkseen vääristyneitä suodatin-kuplia, jotka rajoittavat näkemystämme maailmasta. Algoritmien vaikutuksen kriittinen tarkastelu massamediaan on olennaista avoimen ja monipuolisen tiedonvälitysympäristön ylläpitämiseksi, joka edistää demokraattisia arvoja. Tämä kriittinen tarkastelu loistaa kuitenkin vielä poissaolollaan. On korkea aika, että aloitamme keskustelun algoritmien roolista nykyaikaisessa journalismissa!

Lähteet:

Andersson Schwarz, Jonas. (2019). Journalismien rooli uudessa mediaympäristössä. Teoksessa: Karlsson, Michael & Strömbäck, Jesper (Toim.). Journalismien tutkimuksen käsikirja. Studentlitteratur, s. 407–420.

Berglez, Peter. (2019). Maailmanlaajuinen journalismi. Teoksessa: Karlsson, Michael & Strömbäck, Jesper (Toim.). Journalismien tutkimuksen käsikirja. Studentlitteratur, s. 433–443.

Karlsson, Michael. (2019). Journalismien algoritmisaatio. Teoksessa: Karlsson, Michael & Strömbäck, Jesper (Toim.). Journalismien tutkimuksen käsikirja. Studentlitteratur, s. 421–431.

Hans Björknäs

NÄYTTÖAIKA

Ruotsin kansanterveysvirasto: Suositukset tasapainoisesta näyttöajasta lasten keskuudessa

Kun digitaalisesta mediasta tulee yhä kiinteämpi osa lasten ja nuorten elämää, Ruotsin kansanterveysvirasto on antanut uusia suosituksia näyttöjen tasapainoisen käytön edistämiseksi.

Viimeisimpien hallituksen puolesta kehitettyjen ohjeiden mukaan alle 2-vuotiaiden lasten tulisi välttää digitaalista mediaa kokonaan, kun taas vanhempia lapsia kehoitetaan rajoittamaan näyttöaikaansa priorisoimaan tärkeitä elämän osa-alueita, kuten liikuntaa, unta ja sosiaalisia suhteita.

Suosituksia

Ruotsin kansanterveysviraston suosituksissa määrätään enintään 1–3 tunnin ruutu-aika päivässä lapsen iästä riippuen. Erityisiä ohjeita ovat:

2–5-vuotiaat lapset:

Enintään 1 tunti ruutu-aikaa päivässä.

Lapset 6–12 vuotta: Enintään 1–2 tuntia ruutu-aikaa päivässä.

13–18-vuotiaat nuoret: Ruutu-aikaa enintään 2–3 tuntia päivässä.

Lisäksi suositellaan, että näyttöjä ei käytetä ennen nukkumaanmenoa ja että matkapuhelimet ja tabletit jätetään makuuhuoneen ulkopuolelle yön ajaksi. Tämän tarkoituksena on suojella lasten unta ja luoda terveellisempi ympäristö palautumiselle.

Lapsen hoito ja yhteistyö

Ruotsin kansanterveysviraston virkaatekevä pääjohtaja Olivia Wigzell korostaa näiden ohjeiden merkitystä sekä vanhempien että lasten tukena. Hän sanoo: «Toivomme, että se edistää parempaa tasapainoa, ehkäisee ongelmakäyttöä ja auttaa perheiden arjessa.»

On tärkeää, että vanhemmat valvovat aktiivisesti, mihin sisältöön lapset osallistuvat ja keskustelevat toiminnastaan digitaalisessa mediasa. Ohjeet kannustavat myös vanhempia pohtimaan omia näyttötottumuksiaan, koska ne vaikuttavat myös heidän lastensa käyttäytymiseen ja tottumuksiin.

Tietämyksen ja tutkimuksen tila

Ruotsin kansanterveysviraston ja Ruotsin mediaviraston kesäkuussa esittelemässä raportissa korostetaan liiallisen näytön käytön kielteisiä seurauksia. Tutkimukset osoittavat, että digitaalisen median runsas käyttö voi johtaa ongelmiin, kuten huononpuuneeen, masennusoireisiin ja tyytymättömyyteen omaan kehoon. Monet lapset ja nuoret itse vahvistavat, että he juuttuvat usein ruutuihinsa tärkeiden toimintojen, kuten unen, ihmissuhteiden ja liikunnan, kustannuksella.

Ruotsin kansanterveys-

viraston lääkäri ja tutkija Helena Frielingsdorf lisää: «Monilla nuorilla on sekä myönteisiä että kielteisiä kokemuksia digitaalisesta mediasta ja he ovat huolissaan siitä, miten niiden käyttö vaikuttaa heihin. Suositustemme avulla toivomme voivamme auttaa heitä muuttamaan tapojaan.»

Näillä uusilla suosituksilla Ruotsin kansanterveysvirasto asettaa selkeät puitteet sille, miten lasten ja nuorten tulisi hallita ruutu-aikaansa. Edistämällä tasapainoa ja tietoisuutta digitaalisesta mediasta voimme auttaa luomaan terveellisemmän kasvatuksen tuleville sukupolville. Se on yhteinen ponnistus, jossa sekä vanhempien, lasten että yhteiskunnan on työskenneltävä yhdessä varmistukseksi, että näytön käyttö ei vaikuta muihin elämän tärkeisiin osa-alueisiin.

HISTORIA

Sanomalehtilehdistö 1800-luvun puolivälissä Suomessa

Jotta sanomalehti voidaan julkaista, monien ehtojen on täytyttävä. Ainakin osan väestöstä on oltava lukutaitoisia. Paperia on oltava saatavilla ja painotaloja on oltava. Tietty sananvapaus on myös edellytys.

Lukutaito oli Suomessa melko yleistä jo 1600-luvulla, mutta lukutaito lienee melko teoreettinen käsite. Kirkko edellytti, että miehet ja naiset osasivat lukea, jotta he voisivat mennä naimisiin, mikä vuoksi motivaatio oppia lukemaan oli suuri. Mutta kouluja ei ollut paljon, ja suurelle yleisölle lukutaito rajoittui siihen, että hän pystyi kirjoittamaan laulukirjan säkeen hitaasti ja vaivalloisesti. Luettavaa ei muuten ollut paljon ennen 1800-luvun alkua. Virsikirja, Raamattu ja katekismus löytyivät monista varakaista kodeista, mutta ei mitään muuta.

Mutta Suomessa oli myös eliittiä, joka osasi lukea. Eliitti koostui koulutetuista ihmisistä, papeista, lääkäreistä, virkamiehistä, upseereista ja yleensä myös heidän puolisoistaan. Voidaan arvioida, että tähän kulttuuriseen ja lukutaitoiseen eliittiin kuului Suomessa noin 30 000 ihmistä. Valitettavasti osa eliitistä menetti lukutaitonsa vanhuudessa, koska silmäairauksiin ei ollut parannuskeinoa, eikä myöskään silmälasia.

Johannes Gutenberg keksi kirjapainon 1440-luvulla. Seuraavina vuosikymmeninä moniin Euroopan maihin perustettiin kirjapainoja. Sanomalehtiä muistuttavia painettuja teoksia alkoi ilmestyä monissa Euroopan kaupungeissa 1600-luvun alussa.

Ensimmäiset kirjapainot perustettiin Ruotsiin (johon Suomi kuului) jo 1480-luvulla. Mutta Ruotsissa asiat olivat hitaita, aina 1600-luvulle asti siellä oli vain yksi kirjapaino. Ruotsin ensimmäinen sanomalehti, *Ordinarie Post-Tijdender*, alkoi ilmestyä vuonna 1645. Lähes 100 vuoden ajan tämä oli ainoa sanomalehti Ruotsissa.

Suomessa ensimmäiset kirjapainot perustettiin Turkuun vuonna 1642, Viipurin vuonna 1689 ja Vaasaan vuonna 1776. 1900-luvun alkupuoliskolla kaikki

Suomen tärkeät kaupungit saivat kirjapainon. Kehittyneet ”suurnopeuspainokoneet” tulivat maahan 1840-luvulla, ensimmäiset Vaasaan vuonna 1847.

Jotta painotalo toimisi, tarvitaan paperia. 1800-luvun puoliväliin asti paperia valmistettiin käsin käyttäen raaka-aineena rättejä. Vaeltavat rätтикаuppiat keräsivät käytettyjä tekstiilejä. Kaikki kuitenkin muuttui, kun Tampereen paperitehdas aloitti paperin teollisen tuotannon selluloosasta raaka-aineena.

Suomen ensimmäinen sanomalehti, *Tidningar Utgifne Af ett Sällskap i Turku*, alkoi ilmestyä 15.1. 1771. Nimi oli pitkä ja epäkäytännöllinen, ja se muutettiin pian Turun sanomalehdiksi. Vuoteen 1809 asti tämä oli Suomen ainoa sanomalehti.

19. vuosisadan ensimmäisellä puoliskolla sanomalehtilehdistö kehittyi nopeasti. Vuonna 1866 julkaistiin 20 päivälehteä, joista 4 ilmestyi 6 päivää viikossa. Vuonna 1868 ruotsinkielisiä sanomalehtiä oli 9 ja suomenkielisiä 8. Jälkimmäisistä 7 sanomalehteä julkaisiin vain kerran viikossa.

”Suuren” sanomalehden levikki voisi olla 2000. Mutta suurin osa sanomalehdistä oli pieniä, levikki voisi liikkua noin 200 - 500. Mainostulot jäivät vähäisiksi, eikä tilausmaksu mennyt pitkälle. Useimmilla sanomalehdillä oli vain yksi toimittaja, ja tämä oli joskus osa-aikaisista. Ei todellakaan ollut helppoa löytää materiaalia kaikkien 4 sivun täyttämiseksi - ja siksi sanomalehdet kopioivat toisiaan, joskus niin, että melkein kaikki sanomalehden uutiset kopioitiin muista sanomalehdistä.

Tärkeimmät ruotsinkieliset sanomalehdet vuonna 1868

Suomen virallinen lehti, viranomaisen virallinen elin, aloitti julkaisemisen vuonna 1820. Vuonna 1831 lehti alkoi ilmestyä 6 päivänä viikossa ja oli silloin Suomen ensimmäinen oikea päivälehti. Kuten useissa muissakin sanomalehdissä, FAT sisälsi ”sarjoja”, yleensä ulko-

Tämä 1800-luvun alun käsipainokone on ollut kirjapainossa Vanhassa Vaasassa. On todennäköistä, että Vasabladetin edeltäjä, sanomalehti Ilmarinen, painettiin tällä painokoneella. Kun Vaasa paloi vuonna 1852, painokone putosi lattian läpi kellariin ja mursi kaikki 4 jalkaa, mutta painokone voitiin korjata ja käyttää tämänkin jälkeen. Kirjapaino on nyt Kirjapainomuseossa Stundarsissa, lähellä Vaasa.

maisia käännettyjä historiallisia romaaneeja, ja niiden voidaan sanoa olevan tuon ajan ”saippuaopperoita”, mikä varmasti lisäsi sanomalehtien suosiota, koska harrastuksesta oli pulaa. Suomen virallisen lehden levikki oli noin 1500.

Helsingin *Dagblad* oli Suomen suurin päivälehti parin vuosikymmenen ajan. Sanomalehti perustettiin vuonna 1861. Vuonna 1863 sanomalehden levikki oli jo 1500 ja suurin levikki vuonna 1884 oli 4250. Lehden viimeinen numero ilmestyi 31.12.1888, minkä jälkeen Helsingin-lehti lakkasi ilmestymästä, ja syy lienee lähinnä taloudellinen.

Hufvudstadsbladetin ensimmäinen numero ilmestyi 5. joulukuuta 1864 ja lehti ilmestyy tunnetulla tavalla tästä lähtien. Vuonna 1868 sanomalehdellä oli 1750 tilaajaa.

VENÄJÄN HYÖKKÄYS UKRAINAAN

Kehitämme voittosuunnitelmaamme viestinnässä kumppaneidemme kanssa; Lisäksi valmistellaan toista rauhanhuippukokousta – presidentin puhe

18. lokakuuta 2024 - 18:34 edustajien ryhmän kanssa. Aiemmin edustajamme – yleisesikunnan päällikkö ja varapääministeri Stefanishyna – olivat Washingtonissa. Puolustusministeri Umerov, ulkoministeri Sybiha ja ylipäällikkö Syrskyi tekevät yhteistyötä eurooppalaisten kollegoidensa kanssa. Kehitämme voittosuunnitelmaamme kommunikoimalla kumppaneidemme kanssa. Lisäksi valmistellaan toista rauhanhuippukokousta – vilpiniin, että jokainen kumponttä diplomatiaa. Meidän pani hyötyy yhteistyöstä on lopetettava sota tavalla, Ukrainan kanssa. joka takaa turvallisuuden ja rauhan ukrainalaisille ja koko Ukrainalle. Kabinet-tini päällikkö Yermak ja Ukrainan pääministeri Shmyhal pitävät asiaankuuluvat kokoukset. Olen kiitollinen jokaiselle johtajalle ja jokaiselle valtiolle, joka on joutunut turvallisuuksiin ja rikollisuudesta perustelumme ja on valmis auttamaan tavoitella, jotka voivat ohjata nykyistä tilannetta kohti rauhaa. Tänäpäin oli myös ylipäällikkö Syrskyin raportti. Kyse oli rintamasta. Kyse oli ohjeistamme. Kyse oli Kurskin operaatiosta. Puolustamme kantojamme. Ukrainan rautatieoperaatiosta pidettiin kokous. Olen kiitollinen kaikille, jotka työskentelevät yrityksessä. Juuri nyt Ukrzaliznytsia pitää maatamme pystyssä monessa suhteessa. Tänäpäin myös varapääministeri Fedorov antoi raportin – olemme saavuttaneet hyviä tuloksia. Ja tämä on tärkeintä Ukrainalle – päivittäiset, viikoittaiset tulokset valtiollemme ja kansallemme. Saamme jatkuvasti uutta tukea puolustuksellemme. Ja enemmän mahdollisuuksia tuoda rauhaa lähemmäksi. Ukrainan on oltava johtaja kaikissa tilanteissa – tarjottava ratkaisuja, ehdotettava polkuja ja ohjattava työtä

niin, että jokainen kumponttä diplomatiaa. Meidän pani hyötyy yhteistyöstä on lopetettava sota tavalla, Ukrainan kanssa. joka takaa turvallisuuden ja rauhan ukrainalaisille ja koko Ukrainalle. Kabinet-tini päällikkö Yermak ja Ukrainan pääministeri Shmyhal pitävät asiaankuuluvat kokoukset. Olen kiitollinen jokaiselle johtajalle ja jokaiselle valtiolle, joka on joutunut turvallisuuksiin ja rikollisuudesta perustelumme ja on valmis auttamaan tavoitella, jotka voivat ohjata nykyistä tilannetta kohti rauhaa. Tänäpäin oli myös ylipäällikkö Syrskyin raportti. Kyse oli rintamasta. Kyse oli ohjeistamme. Kyse oli Kurskin operaatiosta. Puolustamme kantojamme. Ukrainan rautatieoperaatiosta pidettiin kokous. Olen kiitollinen kaikille, jotka työskentelevät yrityksessä. Juuri nyt Ukrzaliznytsia pitää maatamme pystyssä monessa suhteessa. Tänäpäin myös varapääministeri Fedorov antoi raportin – olemme saavuttaneet hyviä tuloksia. Ja tämä on tärkeintä Ukrainalle – päivittäiset, viikoittaiset tulokset valtiollemme ja kansallemme. Saamme jatkuvasti uutta tukea puolustuksellemme. Ja enemmän mahdollisuuksia tuoda rauhaa lähemmäksi. Ukrainan on oltava johtaja kaikissa tilanteissa – tarjottava ratkaisuja, ehdotettava polkuja ja ohjattava työtä

License: Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International. The use of any materials posted on the website is permitted provided you link to www.president.gov ua regardless of full or partial use of materials.

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

TASS a few days before the Russian invasion into Ukraine

TASS 20 Feb 2022, 22:56

Russia not invading Ukraine and has no such plans – Russian ambassador to US

The leadership of our country has repeatedly declared and continues to declare its readiness to continue solving outstanding problems through diplomacy, Anatoly Antonov said

Federation, the United States, or any other country is no exception. Russian troops are on our sovereign territory. We don't threaten anyone. Why do other countries try to dictate to us where can we deploy our troops and how many. I would like to emphasize once again that this is our own territory. Can one even imagine that Russia will demand the U.S. not to deploy its troops in Alaska or Florida? I am sure that such a requirement would be unacceptable for the United States.," he said.

WASHINGTON, February 20. /TASS/. Russia has no plans of any "invasion" of Ukraine and is not implementing it now, Russian Ambassador to the United States Anatoly Antonov said in an interview with CBS.

"There are no such plans," he said.

"The leadership of our country has repeatedly declared and continues to declare its readiness to continue solving outstanding problems through diplomacy. <...> Every state has the right to protect its territory and borders. The Russian

The interview was aired on CBS on Sunday. The transcript released later demonstrated that the TV company has abridged Antonov's answers. The interview was not aired live.

The West and Kiev have recently been echoing allegations about Russia's potential invasion of Ukraine. Kremlin Spokesman Dmitry Peskov castigated these claims as "empty and un-

We don't threaten anyone.

founded", serving as a ploy to escalate tensions

Ukraine would have serious consequences.

Peskov pointed out that Russia did not pose any threat whatsoever to anyone.

Peskov pointed out that Russia did not pose any threat whatsoever to anyone. However, Peskov did not rule out the possibility of provocations aimed at justifying such claims and warned that attempts to use military force to resolve the crisis in southeastern

=====
Comment:

"Peskov warned that attempts to use military force to resolve the crisis in southeastern Ukraine would have serious consequences."

Yes. He was perfectly right. It did have serious consequences. Above all for Russia.

Image: Lexica.art

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

Parts of Putin's speech on February 24, 2022, the day when Russia attacked Ukraina

"It is not our plan to occupy the Ukrainian territory. We do not intend to impose anything on anyone by force"

I consider it necessary today to speak again about the tragic events in Donbass and the key aspects of ensuring the security of Russia.

I will begin with what I said in my address on February 21, 2022. I spoke about our biggest concerns and worries, and about the fundamental threats which irresponsible Western politicians created for Russia consistently, rudely and unceremoniously from year to year. I am referring to the eastward expansion of NATO, which is moving its military infrastructure ever closer to the Russian border.

It is a fact that over the past 30 years we have been patiently trying to come to an agreement with the leading NATO countries regarding the principles of equal and indivisible security in Europe. In response to our proposals, we invariably faced either cynical deception and lies or attempts at pressure and blackmail, while the North Atlantic alliance continued to expand despite our protests and concerns. Its military machine is moving and, as I said, is approaching our very border.

In December 2021, we made yet another attempt to reach agreement with the United States and its allies on the principles of European security and NATO's non-expansion. Our efforts were in vain. The United States has not changed its position. It does not believe it necessary to agree with Russia on a matter that is critical for us. The United States is pursuing its own objectives, while neglecting our interests.

In 1940 and early 1941 the Soviet Union went to great lengths to prevent war

Of course, this situation begs a question: what next, what are we to expect? If history is any guide, we know that in 1940 and early 1941 the Soviet Union went to great lengths to prevent war or at least delay its outbreak. To this end, the USSR sought not to provoke the potential aggressor until the very end by refraining or postponing the most urgent and obvious preparations it had to make to defend itself from an imminent attack. When it finally acted, it was too late.

As a result, the country was not prepared to counter the invasion by Nazi Germany, which attacked our Motherland on June 22, 1941, without declaring war. The country stopped the enemy and went on to defeat it, but this came at a tremendous cost. The attempt to appease the aggressor ahead of the Great Patriotic War proved to be a mistake which came at a high cost for our people. In the first months after the hostilities broke out, we lost vast territories of strategic importance, as well as millions of lives. We will not make this mistake the second time. We have no right to do so.

We had to stop that atrocity, that genocide of the millions of people

As I said in my previous address, you cannot look without compassion at what is happening there. It became impossible to tolerate it. We had to stop that atrocity, that genocide of the millions of people who live there and who pinned their hopes on Russia, on all of us. It is their aspirations, the feelings and pain of these people that were the main motivating force behind our decision to recognise the independence of the Donbass people's republics.

In this context, in accordance with Article 51 (Chapter VII) of the UN Charter, with permission of Russia's Federation Council, and in execution of the treaties of friendship and mutual assistance with the Donetsk People's Republic and the Lugansk People's Republic, ratified by the Federal Assembly on February 22, I made a decision to carry out a special military operation.

To protect people who, for eight years now, have been facing humiliation and genocide

The purpose of this operation is to protect people who, for eight years now, have been facing humiliation and genocide perpetrated by the Kiev regime. To this end, we will seek to demilitarise and denazify Ukraine, as well as bring to trial those who perpetrated numerous bloody crimes against civilians, including against citizens of the Russian Federation.

It is not our plan to occupy the Ukrainian territory

It is not our plan to occupy the Ukrainian territory. We do not intend to impose anything on anyone by force.

We will seek to demilitarize

and denazify Ukraine

To this end, we will seek to demilitarize and denazify Ukraine, as well as bring to trial those who perpetrated numerous bloody crimes against civilians, including against citizens of the Russian Federation.

I would also like to address the military personnel of the Ukrainian Armed Forces.

Comrade officers,

I urge you to refuse to carry out their criminal orders. I urge you to immediately lay down arms and go home. I will explain what this means: the military personnel of the Ukrainian army who do this will be able to freely leave the zone of hostilities and return to their families.

I want to emphasise again that all responsibility for the possible bloodshed will lie fully and wholly with the ruling Ukrainian regime.

Russia will respond immediately, and the consequences will be such as you have never seen in your entire history

I would now like to say something very important for those who may be tempted to interfere in these developments from the outside. No matter who tries to stand in our way or all the more so create threats for our country and our people, they must know that Russia will respond immediately, and the consequences will be such as you have never seen in your entire history. No matter how the events unfold, we are ready. All the necessary decisions in this regard have been taken. I hope that my words will be heard.

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

The advance of Russia and the new world

Here are parts of an article published by Ria Novosti (a Russian news agency surely never publishing anything without Kreml's permission") on February 26, 2022, two days after the start of the Russian military operation in Ukraine.

Two days after the start of the war - and Ria Novosti is declaring the victory over Ukraine. "Now this problem is gone - Ukraine has returned to Russia."

This article is also proof that the goal of Russia's war of aggression was to conquer all of Ukraine, incorporate it into Russia, and recreate the former Soviet Union. "Russia is restoring its unity - the tragedy of 1991, this terrible catastrophe of our history, its unnatural dislocation, has been overcome."

"Russia is returning."

"A new world is being born before our eyes. Russia's military operation in Ukraine has opened a new era - in three dimensions at once. And of course, in the fourth, domestic Russian one. Here a new period begins both in ideology and in the very model of our socio-economic system - but this is worth discussing separately a little later.

Russia is restoring its unity - the tragedy of 1991, this terrible catastrophe of our history, its unnatural dislocation, has been overcome. Yes, at a great cost, yes, through the tragic events of a de facto civil war, because now brothers, divided by their belonging to the Russian and Ukrainian armies, are still shooting at each other - but Ukraine as anti-Russia will no longer exist. Russia is restoring its historical completeness, gathering the Russian world, the Russian people together - in all its totality of Great Russians, Belarusians and Little Russians. If we had refused this, had allowed the temporary division to become entrenched for centuries, then we would not only have betrayed the memory of our ancestors, but would also have been cursed by our descendants - for allowing the disintegration of the Russian land.

Vladimir Putin has taken upon himself - without a drop of ex-

aggeration - historical responsibility, deciding not to leave the solution of the Ukrainian question to future generations.

After all, the need to solve it would always remain the main problem for Russia - for two key reasons. And the issue of national security, that is, the creation of an anti-Russia and an outpost for the West to put pressure on us from Ukraine, is only the second most important of them.

The first would always remain the complex of a divided people, the complex of national humiliation - when the Russian house first lost part of its foundation (Kyiv), and then was forced to come to terms with the existence of two states, not one, but two peoples. That is, either to renounce its history, agreeing with the crazy versions that "only Ukraine is the real Rus'", or helplessly gnash its teeth, remembering the times when "we lost Ukraine". Returning Ukraine, that is, turning it back to Russia, would be more and more difficult with each decade - the recoding, de-Russification of Russians and setting Little Russians-Ukrainians against Russians would gain momentum. And in the case of the consolidation of complete geopolitical and military control

of the West over Ukraine, its return to Russia would beco-

me completely impossible - it would be necessary to fight for it with the Atlantic bloc.

Now this problem is gone - Ukraine has returned to Russia. This does not mean that its statehood will be liquidated, but it will be restructured, re-established and returned to its natural state of being part of the Russian world. Within what borders, in what form will the union with Russia be secured (through the CSTO and the Eurasian Union or the Union State of Russia and Belarus)? This will be decided after the period in the history of Ukraine as anti-Russia is put to rest. In any case, the period of the split of the Russian people is ending.

And here begins the second dimension of the coming new era - it concerns relations between Russia and the West. Not even Russia, but the Russian world, that is, three states, Russia, Belarus and Ukraine, acting in geopolitical terms as a single whole. These relations have entered a new stage - the West sees Russia returning to its historical borders in Europe. And it loudly resents this, although deep down it must admit to itself that it could not have been otherwise.

Did anyone in the old European capitals, in Paris and

Berlin, seriously believe that Moscow would abandon Kiev? That the Russians would forever be a divided people? And at the same time, when Europe is uniting, when the German and French elites are trying to wrest control over European integration from the Anglo-Saxons and assemble a united Europe? Forgetting that the unification of Europe became possible only thanks to the unification of Germany, which happened by Russian good will (even if not very smart). To then set their sights on Russian lands is the height of not even ingratitude, but geopolitical stupidity. The West as a whole, and even more so Europe separately, did not have the strength to keep Ukraine in its sphere of influence, much less take it for itself. Not to understand this, one would have to be a geopolitical fool.

More precisely, there was only one option: to bet on the further collapse of Russia, that is, the Russian Federation. But the fact that it did not work should have become clear twenty years ago. And already fifteen years ago, after Putin's Munich speech, even the deaf could hear - Russia is returning."

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

What Russia Should Do with Ukraine

Published by Ria Novosti 09:15 04.04.2022

If Russia were to win the war of aggression against Ukraine and take control of the entire country, this would not mean an end to the suffering of the people of Ukraine, on the contrary, it would be the beginning of a new severe suffering for the next 25 years. This article, published in April 2022 by Ria Novosti, the state and state-controlled news agency that never publishes anything without the Kremlin's permission, shows the fate that Ukraine would be deprived of after a defeat.

Here are some important parts of this article.

RIA Novosti columnist Timofey Sergeytsev shared his thoughts on what the denazification of Ukraine implies and why it is needed. "RIA Novosti columnist Timofey Sergeytsev shared his thoughts on what the denazification of Ukraine implies and why it is needed."

A significant part of the people are Nazis

"Denazification is necessary when a significant part of the people - most likely, its majority - is drawn into the Nazi regime's policy. That is, when the hypothesis "the people are good - the government is bad" does not work. Recognition of this fact is the basis of the policy of denazification, all its measures, and the fact itself is its subject."

"Nazis who have taken up arms must be destroyed on the battlefield to the maximum extent possible.

No significant distinction should be made between the Ukrainian Armed Forces and the so-called national battalions, as well as those who joined these two types of military formations. All of them are equally involved in extreme cruelty towards the civilian population, equally guilty of the genocide of the Russian people, and do not

comply with the laws and customs of war. War criminals and active Nazis must be punished in an exemplary and demonstrative manner. Total lustration must be carried out."

A significant part of the masses are also guilty

"However, in addition to the top, a significant part of the masses, who are passive Nazis, accomplices of Nazism, are also guilty.

The further denazification of this mass of the population consists of re-education, which is achieved by ideological repression (suppression) of Nazi attitudes and strict censorship: not only in the political sphere, but also necessarily in the sphere of culture and education."

"The period of denazification cannot be shorter than one generation, which must be born, grow up and reach maturity under the conditions of denazification."

"In this case, the necessary initial steps of denazification can be defined as liquidation of armed Nazi

formations (which are understood to mean any armed formations of Ukraine, including the Armed Forces of Ukraine), as well as the military, information, and educational infrastructure that ensures their activity;

the formation of organs of popular self-government and militia (defense and law enforcement) of liberated territories, protecting the population from the terror of underground Nazi groups;

installation of the Russian information space;

confiscation of educational materials and prohibition of educational programs at all levels that contain Nazi ideological principles;

mass investigative actions to establish personal responsibility for war crimes, crimes against humanity, the dissemination of Nazi ideology and support for the Nazi regime;"

Forced labor as punishment for Nazi activities (from among those to whom the death penalty or imprisonment will not be applied)

lustration, publication of the names of accomplices of the Nazi regime, their forced labor to restore the destroyed infrastructure as punishment for Nazi activities (from among those to whom the death penalty or imprisonment will not be applied);

the adoption at the local level, under the supervision of Russia, of primary normative acts of denazification "from below", the prohibition of all types and forms of the revival of Nazi ideology;

the establishment of memorials, commemorative signs, and monuments to the victims of Ukrainian Nazism, perpetuating the memory of the heroes of the fight against it;

inclusion of a set of anti-fascist and denazification norms in the constitutions of the new people's republics;"

This will go on for 25 years

"creation of permanent denazification bodies for a period of 25 years."

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

Dmitry Medvedev's Rhetoric on Ukraine: A Glimpse into His Language and Ideology

Dmitry Medvedev, the former President of Russia and current Deputy Chairman of the Security Council, has once again attracted attention with a provocative and incendiary statement about the ongoing conflict in Ukraine. On August 30, Medvedev posted a message on Telegram that stands out for its harsh language and extreme accusations, revealing the extent to which Russian political discourse has escalated in recent years.

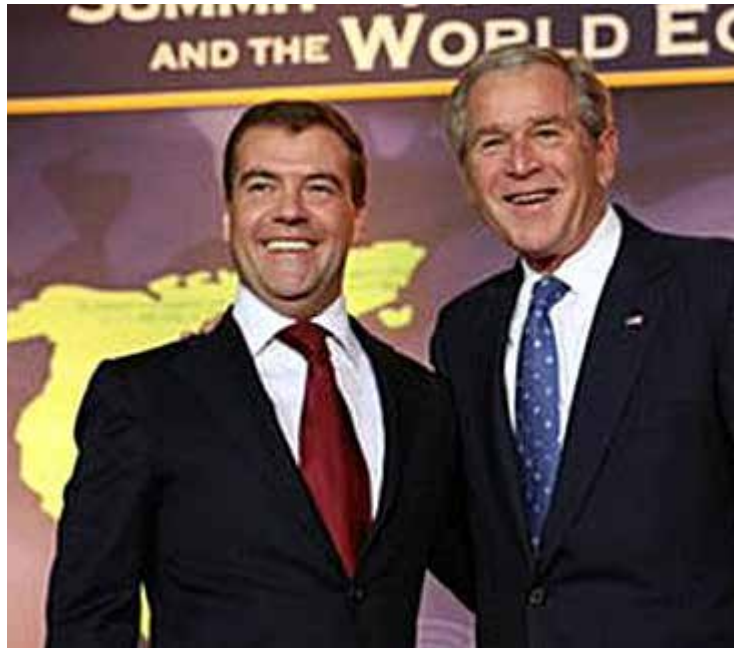
In his post, Medvedev launches into a tirade against the Ukrainian government and its Western allies, labeling them with a string of derogatory terms. He refers to Ukrainian leaders as "Kyiv neo-Nazis" and claims that they are "desperately supported" by what he describes as "rabid animals who guard the Western world today." These comments not only reflect a starkly hostile stance but also employ dehumanizing language, a tactic often used to demonize opponents and justify aggressive actions.

Medvedev goes on to make sweeping accusations about the motivations behind Ukraine's efforts to regain control over the Donbass region. He asserts that the Ukrainian leadership is driven solely by a desire for money, claiming, "The reason is banal: they need money. Cash - or money, in other words." According to Medvedev, this financial desperation stems from the alleged corruption and economic mismanagement by President

Zelensky's administration, which he describes as a "criminal clique" that has led Ukraine to "disaster."

One of the most striking elements of Medvedev's message is his use of grotesque metaphors and insults to describe both Ukrainian and Western figures. For instance, he refers to U.S. President Joe Biden's administration as "Biden's half-dead dog" and dismisses other Western leaders as "insignificant homunculi standing by a stinking trough in the so-called Baltics." Such language is unusually coarse for a former head of state, suggesting a deliberate attempt to provoke and appeal to a specific audience that resonates with such rhetoric.

Medvedev also delves into the economic aspects of the conflict, specifically focusing on Ukraine's mineral resources. He argues that Western countries are primarily interested in Ukraine because of its vast mineral wealth, particularly in the Donbass region. He notes, "according to open sources, the total value of Ukraine's mineral resource base is estimated at almost \$14.8 trillion," with a significant portion located in regions that are now controlled by Russia. This framing suggests that Medvedev views the conflict as not just a geopolitical struggle but also a resource war, with the West exploiting Ukraine for its natural riches.

Dmitry Medvedev and George W. Bush

In a particularly alarming section of his post, Medvedev accuses Western powers of having no regard for Ukrainian lives, claiming they are pushing for a war "to the last Ukrainian" in order to gain access to these resources. He writes, "The lives of ordinary Ukrainians do not matter. That is the entire cynical interest of the green meat and hairy dung flies from the Anglo-Saxon world." This vivid and repugnant imagery serves to further dehumanize both Western leaders and the Ukrainian people, painting them as mere pawns in a larger, malevolent scheme.

Medvedev's rhetoric culminates in a grim prediction for Ukraine's future, suggesting that the country is on the brink of "rapid decomposition and inevitable collapse." He argues that with much of its resource base now under Russian control, Ukraine

has little left to sustain itself and will soon face economic ruin. This apocalyptic vision is presented with a sense of satisfaction, as Medvedev concludes that the "resource base illegally obtained by Bandera's creatures at the end of the 20th century has returned to their native country."

Overall, Medvedev's Telegram post is a stark example of how the conflict in Ukraine is being framed within Russian political discourse. The use of inflammatory language, dehumanizing metaphors, and extreme accusations reflects not only the depth of hostility but also a deliberate strategy to vilify opponents and justify Russia's actions. For a former president of a global power, such rhetoric is both surprising and unsettling, highlighting the extent to which the norms of political communication have shifted in the current geopolitical climate.

PAKINA

Maalattia vai betoni – odottamaton terveysongelma?

Olemme jo pitkään nähneet betonilattiat merkinä nykyaikaisuudesta ja hygieniasta. Mutta entä jos vanha totuus siitä, että maalattiat ovat epäterveellisiä, ei olekaan totta?

Bangladeshissa meneillään oleva tutkimus haastaa nyt ennakkoluulomme lattian roolista terveydellemme.

Tutkimuksen virallinen nimi on «Sementtilattiat ja lasten terveys (CRADLE): satunnaistettu tutkimus Bangladeshin maaseudulla» ja se löytyy verkosta. Tutkimusta johtaa yhdysvaltalaisen Stanfordin yliopiston tutkija Jade Benjamin-Chung.

Bangladeshin tutkijat vertaavat nyt, saavatko maalattiaisten talojen pienet lapset enemmän suolistoinfektioita kuin betonilattiallisten talojen lapset. Tutkimuksen tuloksilla voi olla merkittäviä seurauksia paitsi kehitysmaaille myös omalle kotiympäristöllemme.

Entä jos käy ilmi, että maalattioilla ja niiden luonnollisilla materiaaleilla voi todella olla positiivinen vaikutus terveytemme? Ehkä maaperän lattiat voivat edistää tasapainoisempaa mikrobiomia, toisin sanoen

miljardeja bakteereja, jotka elävät meissä ja meissä. Yhä useammat tutkimukset osoittavat, että suolistofloorallamme on ratkaiseva rooli terveydellemme.

Jos Bangladeshissa tehty tutkimus osoittaa, että

maaperän lattiat voivat olla terveellisempiä, mitä se tarkoittaa meille täällä Pohjoismaissa? Pitäisikö meidän alkaa repiä betonilattioitamme ja korvata ne likaisilla lattioilla? Ehkä ei täysin, mutta se voi pakkota meidät miettimään

uudelleen kotimme ja suhteemme luontoon.

Ehkä voimme inspiroitua muista kulttuureista, joissa likalattiat ovat luonnollinen osa elämää. Ehkä voimme löytää tapoja yhdistää modernit mukavuudet luonnollisempiin materiaaleihin.

On tärkeää muistaa, että yksittäinen tutkimus ei tarjoa koko totuutta. Mutta se voi sytyttää uusia ajatuksia ja keskusteluja. Ehkä on aika kyseenalaistaa joitakin juurtuneita käsityksiämme siitä, mikä on hygieenistä ja terveellistä.

Joten odottaessamme Bangladeshin tuloksia voimme pohtia seuraavia kysymyksiä:

Mitä etuja ja haittoja näemme maalattioissa ja betonilattioissa?

Miten voimme luoda koteja, jotka ovat sekä terveellisiä että mukavia?

Miten voimme tasapainottaa nykyaikaisuuden tarpeemme ja yhteyden luontoon?

Riippumatta tutkimuksen tuloksista, se voi edistää tärkeää keskustelua elinympäristöstämme ja terveydestämme. Ehkä on aika katsoa kotejamme uusin silmin ja löytää uusia tapoja elää kestävämmiin ja terveellisempiin.

ASTRONOMIA

Ensi vuonna aurinko ja kuu pimenevät - kuten aina aikaisemminkin

Ensi vuonnakin taivaalla tapahtuu jälleen säännöllistä menoa. Aurinko ja kuu tekevät sitä, mitä ne ovat tehneet miljardeja vuosia – pimenevät. Nämä taivaalliset tapahtumat ovat aina herättäneet ihmisissä ihmetystä ja jopa pelkoa, mutta nykyään tiedämme, että ne ovat vain luonnonlakien mukaisia ilmiöitä.

Kuunpimennyksen päivämäärät: Osittainen kuunpimennys tapahtuu 25. maaliskuuta 2024 ja osittainen kuunpimennys on odotettavissa myös 17. syyskuuta 2024, molemmat näkyvät Suomesta. Täydellinen auringonpimennys nähdään maailmalla 8. huhtikuuta 2024; Se ei kuitenkaan näy Suomesta.

Molemmat kuunpimennykset siis näkyvät Suo-messa, mikä tarjoaa erinomaiset havaintomahdollisuudet.

Pimennyksiä ei saa koskaan katsoa suoraan aurinkoon, sillä se voi vahingoittaa silmiä pysyvästi.

Aurinko- ja kuunpimennykset ovat kuin maailmankaikkeuden oma pieni teatteriesitys. Aurinko-pimennyksessä kuu kulkee maapallon ja auringon väliin, varjostaen auringon valon. Kuunpimennyksessä taas maa kulkee auringon ja kuun väliin, heittäen varjonsa kuuhun. Näitä tapahtumia on nähtävissä eri puolilla maapalloa vuosittain, joskus useita kertoja.

Vaikka pimennykset ovatkin toistuvia tapahtumia, ne eivät ole koskaan täysin samanlaisia. Pimennysten kesto, näkyvyysalue ja jopa väri voivat vaihdella. Esimerkiksi auringonpimennykset voivat

olla osittaisia tai täydellisiä, ja kuunpimennykset voivat olla punertavia, kun auringonvalo taittuu maapallon ilmakehän läpi.

Nykyään meillä on tarkkoja tietokoneohjelmia, joiden avulla voimme ennustaa tulevat pimennykset vuosikymmeniä etukäteen. Tämä on valtava edistysaskel verrattuna muinaisiin kansoihin, jotka usein tulkitsivat pimennykset jumalien vihan merkeiksi.

Mutta miksi meitä sitten kiehtoo edelleen seurata taivaalla tapahtuvia muutoksia? Eh-kä se johtuu siitä, että pimennykset muistuttavat meitä omasta pienuudestamme ja siitä, että olemme osa jotakin paljon suurempaa. Tai ehkä se on vain se ihmeellinen tunne, kun näkee taivaan muuttuvan hetkessä.

Oli syy mikä tahansa, on varmaa, että ensi vuoden pimennykset herättävät jälleen ihmisten uteliaisuuden ja ihailun. Niiden seuraaminen on loistava tapa muistuttaa

itseään siitä, kuinka upea ja monimuotoinen maailma meitä ympäröi.

Mitä seuraavaksi?

Jos olet kiinnostunut seuraamaan ensi vuoden pimennyksiä, kannattaa tarkistaa paikalliset tähtitieteelliset yhdistykset tai nettisivut. Niistä löydät tarkemmat tiedot siitä, milloin ja missä pimennykset ovat nähtävissä. Voit myös hankkia itsellesi pienen teleskoopin tai kiikarit, joilla voit tarkkailla taivaan tapahtumia tarkemmin.

Muista: Pimennyksiä ei saa koskaan katsoa suoraan aurinkoon, sillä se voi vahingoittaa silmiä pysyvästi. Käytä aina asianmukaisia suojalaseja tai muita suojavälineitä.

Ensi vuonnakin taivaalla tapahtuu siis jälleen säännöllistä menoa. Aurinko ja kuu pimenevät, kuten aina aikaisemminkin. Nämä taivaalliset tapahtumat ovat loistava tilaisuus pysähtyä hetkeksi ja ihailua maailmankaikkeuden kauneutta.

TEKOÄLY

AI-luodut podcastit: Uusi aikakausi audio-sisällön parissa NotebookLM

Digitaalisen median nopeasti kehittyvässä maailmassa tekoäly (AI) jatkaa rajojen venyttämistä ja muokkaa teollisuuksia sekä määrittelee luovia prosesseja uudelleen.

Yksi merkittävimmistä edistysaskeleista on Googlen NotebookLM, edistynyt kieliteknologia, jolla on potentiaalia mullistaa podcast-maailma. Sen kyky tuottaa laadukasta äänisisältöä, joka vastaa ihmisen tuottamaa, avaa uusia ja jännittäviä mahdollisuuksia tekoälyn ohjaamille tarinoille, koulutukselle ja viihteelle.

AI-luotujen podcastien nousu

Podcast-alan kasvaessa hurjaa vauhtia sisällöntuottajat ja mediaryitykset etsivät jatkuvasti innovatiivisia työkaluja, joilla tehostaa tuotantoa ja vahvistaa luovuutta. NotebookLM, joka sai alun perin huomiot kyvystään tuottaa korkealaatuisia tekstejä, on nyt ottanut askeleen äänisisällön pariin. Tämä uraauurtava teknologia voi tuottaa podcasteja, joita on lähes mahdotonta erottaa ihmisten luomista, mikä avaa uusia mahdollisuuksia tulevaisuudelle.

NotebookLM tuottamien podcastien veto-voima perustuu useisiin ainutlaatuisiin ominaisuuksiin, jotka erottavat ne perinteisistä podcasteista:

Luonnollisen kuuloinen ääni: NotebookLM voi tuottaa äänisisältöä, joka jäljittelee ihmisen puheen luonnollista rytmiä ja sävyä. Tämä takaa kuuntelijalle sujuvan kokemuksen, jossa on vaikea havaita, että podcast on tekoälyn luoma.

Monipuoliset aiheet: Olipa kyse uutisista, ajankohtaisista tapahtumista tai kevyistä tarinoista, NotebookLM voi käsitellä monenlaisia aiheita. Sen joustavuus tekee siitä ihanteellisen työkalun sisällöntuottajille, jotka haluavat tutkia eri genrejä ilman aikaa vievää tuotantoa.

Mukautettavat formaatit: Malli voi tuottaa podcasteja eri formaateissa, kuten monologeja, haastatteluja tai paneelikeskusteluja. Tämä joustavuus antaa tuottajille mahdollisuuden kokeilla erilaisia tyylejä ja vastata kuuntelijoidensa erityisiin mieltymyksiin.

Reaaliaikainen luonti: Yksi NotebookLM vaikuttavimmista ominaisuuksista on kyky tuottaa sisältöä reaaliajassa.

Tämä mahdollistaa on-demand-podcastien luomisen, joita voidaan nopeasti mukauttaa reaaliaikaisiin tapahtumiin, kuten uutisraportteihin tai livekommentteihin.

Mahdolliset sovellukset eri aloilla

NotebookLM-podcastien mahdollisuudet ovat valtavat, ja niillä on potentiaalia muuttaa tiedon kulutusta useilla eri aloilla:

Uutiset ja ajankohtaiset tapahtumat: Toimittajat ja mediaryitykset voivat käyttää NotebookLM:ää luodakseen kiinnostavia ja ajantasaisia uutispodcasteja. Tekoälyn kyky tiivistää tietoa nopeasti varmistaa, että kuuntelijat pysyvät aina ajan tasalla.

Koulutus: Koulutuspodcastit ovat suosittu tapa tehdä oppimisesta saavutettavampaa, ja NotebookLM voi parantaa tätä entisestään. AI voi tuottaa informatiivisia podcasteja monenlaisista aiheista, historiasta ja tieteestä kielten oppimiseen, tehden oppimisesta mielenkiintoisempaa ja mukautettavaa.

Viihde: Tekoälyn tuottamat podcastit voivat viihdyttää kuuntelijoita tarinoilla, vitseillä ja luovilla narratiiveilla. Malli voi luoda

juonia, hahmoja ja dialogeja, mikä tarjoaa rajattomat mahdollisuudet viihteen maailmassa.

Henkilökohtainen sisältö: Analysoimalla kuuntelijoiden mieltymyksiä NotebookLM voi mukauttaa podcasteja vastaamaan yksilöllisiä kiinnostuksen kohteita. Olipa kuuntelija kiinnostunut syvällisistä poliittisista analyyseistä tai rentouttavista keskusteluisista, AI voi luoda sopivaa sisältöä.

Eettiset näkökulmat ja haasteet

Vaikka NotebookLM-podcasteilla on monia etuja, teknologia herättää myös tärkeitä eettisiä kysymyksiä. AI luoman sisällön nopea kehitys on herättänyt huolta tiedon paikkansapitävyydestä ja luotettavuudesta. Erityisesti on pelko disinformaatiosta ja siitä, että ihmisten luoma sisältö voi joutua kilpailemaan AI kanssa.

NotebookLM kehittäjät tunnistavat nämä haasteet ja korostavat vastuullisen käytön merkitystä. Kun AI ä tuotettu sisältö kehittyä edelleen, on ratkaisevaa luoda ohjeita ja sääntöjä, jotka takaavat avoimuuden ja vastuun sisällöntuotan-

nossa. On tärkeää säilyttää sekä tiedon luotettavuus että ihmisten luova panos.

Lisäksi ei voida sivuuttaa AI:n mahdollisia vaikutuksia työmarkkinoihin mediassa ja luovilla aloilla. Tekoälyn ottaessa haltuunsa yhä enemmän ihmisten perinteisesti hoitamia tehtäviä, se voi johtaa muutoksiin työmarkkinoilla. Toisaalta AI voi toimia työkaluna, joka tukee ihmisen luovuutta ottamalla hoitaakseen toistuvia tai aikaa vieviä tehtäviä.

Podcastien tulevaisuus tekoälyn avulla

NotebookLM-podcastit

edustavat uutta rajapyykkiä digitaalisessa äänisisällössä. Kyky luoda korkealaatuisia, kiinnostavia ja monipuolisia podcasteja voi muokata mediakulutuksen tulevaisuutta merkittävästi. Kuten kaikkien teknologisten edistysaskeleiden kohdalla, on tärkeää löytää tasapaino innovaation hyödyntämisen ja laajempien sosiaalisten sekä eettisten vaikutusten huomioon ottamisen välillä.

Kun tekoälystä tulee yhä suurempi osa arkeamme, NotebookLM tarjoaa sisällöntuottajille mahdollisuuden venyttää luovuuden ja tehokkuuden rajoja. Olipa kyseessä koulutussisältö,

uutisraportointi tai viihde, tekoälyn tuottamat podcastit voivat tavoittaa uusia yleisöjä ja tuoda uuden ulottuvuuden sisällöntuotantoon.

Näin luot oman podcastin NotebookLM:ä: Vaihteellinen opas

Niille, jotka haluavat tutkia tätä uutta teknologiaa, podcastin luominen NotebookLM:ä on yksinkertaista. Tässä on vaihteellinen opas alkuun pääsemiseksi:

Määrittele konsepti: Aloita määrittelemällä podcastisi aihe, kohdeyleisö ja formaatti. Riippumatta siitä, onko kyseessä keskusteluformaatti vai tarinankerrontaan perustuva podcast, selkeä visio auttaa ohjaamaan sisällöntuotantoa.

Luo käsikirjoitus: Käytä NotebookLM:ää luodaksesi käsikirjoituksen tai luonnoksen. Antamalla tekoälylle tiettyjä kommentoja tai kysymyksiä voit ohjata sisältöä ja varmistaa, että se vastaa tavoitteitasi.

Muokkaa ja viimeistele: Kun käsikirjoitus on luotu, käy se läpi ja tee

tarvittavat muutokset. Voit lisätä oman henkilökohtaisen kosketuksesi tai hienosäätää sisältöä varmistaaksesi, että se sopii yleisöllesi.

Muuta äänimuotoon: Käytä tekstistä puheeksi -työkalua muuntaaksesi käsikirjoituksen äänimuotoon. NotebookLM voi myös antaa ehdotuksia äänistä, jotka sopivat podcastisi sävyyn ja tyyliin.

Lisää ääniefektejä: Paranna kuuntelukokemusta harkitsemalla musiikin, ääniefektien tai siirtymien lisäämistä, jotka tuovat sisältösi syvyyttä ja dynamiikkaa.

Julkaise ja jaa: Kun podcastisi on valmis, voit jakaa sen eri alustoille, kuten Apple Podcasts, Spotify tai Google Podcasts, tavoittaaksesi laajemman yleisön.

NotebookLM kehittyessä edelleen se tarjoaa jännittäviä mahdollisuuksia podcastin tekijöille viedä ideansa uudelle tasolle. Podcastien tulevaisuus on täällä – ja sitä vauhdittaa tekoäly.

TEKOÄLY

Paras tekoäly on vielä nimeämättä

Tekoälyn nopeasti kehittyvässä maailmassa muutama malli on noussut kärkijoukkoon kilpailussa luoda kyvykkäin ja monipuolisin tekoälyavustaja. GPT-3.5, GPT-4, GPT-4.0, Gemini Pro, Monica ja Claude 3.5 kamppailevat kaikki ykkösjästä, jokaisella omat vahvuutensa ja heikkoutensa.

Tekoälyalan jatkaessa huimaa kehitystään kysymys siitä, mikä malli on paras,

pysyy avoimena keskustelunaiheena. OpenAI:n kehittämät GPT-3.5 ja GPT-4 ovat herättäneet huomiota vaikuttavilla luonnollisen kielen käsittelykyvyillään. GPT-3.5 tarjoaa hyvän tasapainon suorituskyvyn ja kustannustehokkuuden välillä, tehden siitä saavutettavan laajemmalle käyttäjäkunnalle. GPT-4 puolestaan ylpeilee paremmilla päättelykyvyillä ja kehittyneemmällä kontekstin ymmärtämisellä, mutta tulee korkeammalla hintalapulla.

Googlen Gemini Pro on astunut areenalle lupaavilla multimodaalisilla kyvyillään, pystyen käsittelemään

ja tuottamaan sekä tämän päivän jottaja voi tekstiä että kuvia. Jäädä huomisen innovaation jalkoihin.

Tämä monipuolisuus antaa sille etulyöntiaseman tietyissä so-omat etunsa ja haittaneluksissa, erityisesti sa. Vaikka jotkut loistavat niissä, jotka vaativat raa'assa prosessointitehosvisuaalista ymmärrystä kielenkäsittelyn toiset erottuvat tietyillä rinnalla.

Vähemmän tunnettuna käyttäjävuoronnentu kilpailija Monica on löytänyt koäly riippuu lopulta sitä oman paikkansa keski-työsköitymällä tunneälyyn gani-saation erityisistä tarjema empatiaan keskusteluissa. Vaikka se ei Tutkijoiden työntäessä ehkä vastaa joidenkin tekoälyn mahdollisuuskilpailijoiden raakaa sient rajoja voimme odotprosessointitehoa, taa näkevämme entistä sen kyky käydä vi- tehokkaampia ja kehittyväh teikk a a m p i a , neempiä malleja. Kilpailu tunneälykkäämpiä näiden tekoälyjättien välillä keskusteluja erottaa ajaa inno-vaatiota, kannustajien joukosta.

Anthropicin kehittämä Claude 3.5 on Toistaiseksi "parhaan tekoälyn" kruunu on vielä luonastamatta, jokaisen mallin tarjotessa oman ainutlaatuisen panoksensa alalle. Näiden teknologioiden jatkaessa kehittymistään käyttäjien ja kehittäjien on huolellisesti harkittava erityisiä vaatimuksiaan ja eettisiä näkökohtia valitessaan tekoälymallia.

Tekoälymaisema on kaukana vakiintuneesta, ja paras saattaa todella olla vielä tulossa. Seis-tessämme vieläkin suurempien tekoälyn läpimurtojen kynnyksellä yksi asia on varma: kilpailu täydellisen tekoälyavustajan luomiseksi on kaukana päättymisestä.

saanut tunnustusta vahvasta painotuksestaan turvallisuus-teen ja eettisiin näkökohtiin. Sisäänrakennettujen suojelemechanismien ja vastuullisen tekoälykehityksen sitoutumisen ansiosta Claude 3.5 vetoaa käyttäjiin, jotka priorisoivat luotettavuutta ja eettistä linjausta tekoälyvuorovaikutuksissaan.

Näiden mallien jatkaessa kehittymistään niiden suhteelliset vahvuudet ja heikkoudet muuttuvat. GPT-4.0 esimerkiksi lupaa vieläkin suurempia kykyjä kuin edeltäjänsä, mutta yksi-tyiskohdat ovat vielä hämärän peitossa. Nopea kehitystahti tarkoittaa, että

TEKOÄLY

20 jokapäiväistä lyhennettä, jotka sinun on tiedettävä (ja ehkä joitain, joita et tarvitsekaan!)

Lyhenteitä on nykyään kaikkialla. Tekstiviestien lyhenteistä tekniiseen ammattikieleen, kätevät 3-kirjaimiset yhdistelmät (ja joskus pidemmät) voivat olla hämmentäviä, jos et ole tietoinen. Mutta älä pelkää, muut lyhenne seikkailijat! Tämä artikkeli antaa sinulle tietoa tulkita 20 yleisintä lyhennettä, joita kohtaat jokapäiväisessä elämässä.

LOL: Laughing Out Loud, Lot of Laugh, Äänekäs nauru (Tämä saattaa olla jo klassikko monille!)
BRB: Be Right Back (Täydellinen nopeaan wc-taukoon keskustelun aikana)
OMG: Oh My God (Ilmaisee yllättyneisyyttä tai voimakkaita tunteita)
IMHO: In My Humble Opinion, Nöyrän mielipiteeni mukaan (tapa aloittaa

mielipiteesi kohteliaasti)
** ASAP:** Mahdollisimman pian (Tulen syyttämisen jonkun alle... kiva)
FYI: For Your Information, Tiedoksi (heads-up jollekin)
ETA: Estimated Time of Arrival arvioitu saapumisaika (ilmoittaa, milloin odottaa jotakuta)
Vastauspyyntö: Vastaa (virallinen pyyntö vastauksesta kutsuun)
PDF: Portable Document Format, Siirrettävän asiakirjan muoto
JPG: Joint Photographic Experts Group (suosittu kuvatiedostomuoto)
GIF: Graphics Interchange Format (Toinen kuvamuoto, joka tunnetaan animaatioista)
TIFF: Tagged Image File Format (käytetään korkealaatuisille kuville)
WWW: World Wide Web (Internetin perusta, jonka tunnemme)

HTTP: Hypertext Transfer Protocol (kieli, jota verkkosivut käyttävät puhumiseen)
GPS: Global Positioning System (auttaa navigoimaan maailmassa)
Pankkiautomaatti: Pankkiautomaatti (ystävällinen paikallinen pankkiautomaatti)
DIY: Tee se itse (käteville ihmisille)
VIP: Erittäin tärkeä henkilö (joku, joka saa erityiskohdeltua)
TBA: To Be Announced Ilmoitetaan myöhemmin (Pysy kuulolla saadaksesi lisätietoja)
TBD: Ole luja (selvitämme edelleen asioita)
Tämä on vain esimakua lyhenteiden maailmasta, mutta kun nämä 20 ovat vyön alla, olet hyvin matkalla tulkitsemaan jokapäiväistä kieltä satunnaisista teksteistä teknisiin asiakirjoihin. Joten seuraavan kerran, kun näet lyhenteen, joka saa sinut naarmuttamaan

päätäsi, muista tämä luettelo ja jatka pikakirjoituksen viestinnän ihmeellisen

Maailman tulkki

Moderni sanomalehti, jonka ulkoasu on piirteitä 1870-luvun lehdistöstä. Silloin sanomalehdissä oli vain 4-8 sivua. Paljon tekstiä, mutta ei kuvia ollenkaan, joten muutamassa sivussa on paljon luettavaa.

Lehti sisältää lainauksia vanhoista päivälehdistä, jotka on otettu Kansallisarkistosta (digi.kansalliskirjasto.fi). GPT3, Gemini ja Monica tekevät osan rutiininomaisesta toimitustyöstä, kuten käännöstyö, korrehtuurin luku ja lyhyen notisien kirjoittaminen. Kaikki tekstit on tarkastettu toimittajilla ja toimitus vastaa tekstien sisällöstä.

Waasan Päivälehti on päivälehtityyppinen julkaisu, toistaiseksi se ilmestyy sunnuntaiaamuisin. mutta tavoitteenamme on että se jatkossa ilmestyy joka aamu.

Lehti on luettavissa verkossa ilmaiseksi.

Päätoimittaja on Hans Björknäs. Lukijoiden kirjoitukset ovat tervetulleita!

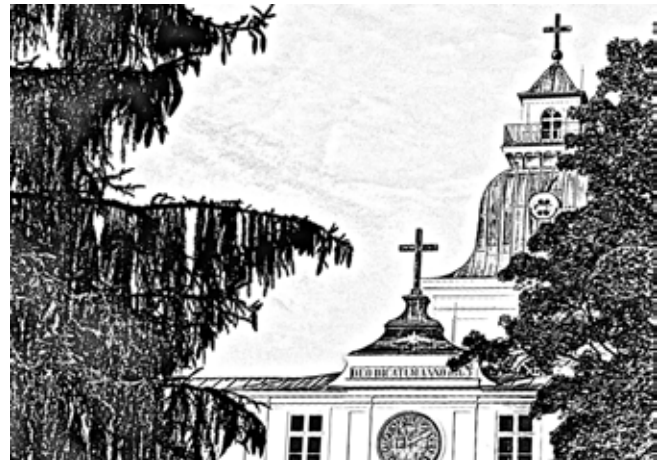
Lehti on paikallisessa omistuksessa ja tulee sellaisenaan pysymään.

Toimitus: Waasan Päivälehti, Koulukatu 37 B 7, 65100 Vaasa, puhelin +358-40-5462455.

Helsingin toimitus: Waasan Päivälehti, Toinen linja 9 B 36, 00530 Helsinki. Puhelin +358-40-5462455. Ilmoitukset pyydetään lähettämään emaililla jpg-muodossa.

Email: waasanpaivalehti@gmail.com

Mikä talo tämä on?

Viime viikon talo: Hallintotalo

He, jotka tietävät hiukan enemmän ovat he, jotka lukevat Waasan päivälehteä

Wasa Daily
Wasa Dagblad
Photo Supplement

República's president Alexander Stubb in Vaasa 27.4.2024

Kärlöfestivali
detona
veckola!

Kalevaspeleinen i Vaasa 27-30.6.2024

Kremlin gör nart av sina motståndare - 1939 liksom nu

HERE WE ARE
vpress.se/hi

EN IT press.
Grunden för
lycka och de-
mokrati

Kommittéens utredningens djupgående konsekvenser för Finland under de kommande 50 åren

**KÖR-
FESTIVALEN**

Sinebrychhoff
konstmuseum

Kremlin gör nart av sina motståndare - 1939 liksom nu

HERE WE ARE
vpress.se/hi

Enligt gravens bräddskande åt-
gärder

**Pain-maja, en
Pörtomdiktare**

**Puccinis
"TOSCA" KOM-
MER TILL VASA
I JANUARI**

Sinebrychhoff
konstmuseum

Kremlin gör nart av sina motståndare - 1939 liksom nu

HERE WE ARE
vpress.se/hi

Wasa Dagblad
Photo Supplement

**Sinebrychhoffin
taidemuseo**

**Sinebrychhoffin
konstmuseum**

**Sinebrychhoffin
Art Museum**

Wasa Daily
Wasa Dagblad
Photo Supplement

**Pörtom kyrka
Pirttikylän kirkko
The Church in Pörtom**

WASAAN PÄIVÄLEHTI
No 17 Sundag, 22. September 2024 ISSN 0000-0000

**Ihana kuofestivaali
tulossa!**

Tasavallan presidentin Alexander Stubb Vaasassa 27.4.2024

Jeff Goodell: The Heat will kill You first

Kaleva kilpailut Vaasassa 27-30.6

**Hylkeenpyynti
Raippaluodossa
1895**

Jussi Adler-Olsen

Venäjän omittainen diplomaattinen kieli

HERE WE ARE
vpress.se/hi

WASAAN PÄIVÄLEHTI
No 17 Sundag, 22. September 2024 ISSN 0000-0000

**Hylkeenpyynti
Raippaluodossa
1895**

**WASA LEHDISTÖ:
Ummellisuuden ja
demokratian perusta**

**KUORO-
FESTIVAALI**

Sinebrychhoffin taide-
museo

Venäjän omittainen diplomaattinen kieli

HERE WE ARE
vpress.se/hi

WASAAN PÄIVÄLEHTI
No 17 Sundag, 22. September 2024 ISSN 0000-0000

**Puccinin "Tosca" Näin löydät tie-
oppaan on tulos-
on Vaasaan**

**NAISTEN ÄÄNI-
elämäkertakirjasto**

**KUORO-
FESTIVAALI**

Sinebrychhoffin taide-
museo

Venäjän omittainen diplomaattinen kieli

HERE WE ARE
vpress.se/hi

WASA DAILY
No 17 Sundag, 22.9.2024 ISSN 0000-0000

Mysterious green
giants in the La-
si-palatsi square,
Helsinki

Mystical East in Ika-
noja
All EU-candidates

**Puccini's "Tosca" is
coming to Vaasa**

ROAD CHURCHES
The Kremlin mocks
its opponents

HERE WE ARE
vpress.se/hi

WASAAN PÄIVÄLEHTI
No 17 Sundag, 22. September 2024 ISSN 0000-0000

**What a
wonderful
first week
we have
ahead of
us! - Vaasa
Choir Festi-
val 2024 9-
11.9.2024**

Cycling Week in
Vaasa this week

Climate Change's
Profound Impact
on Finland

Kaleva Games in Vaasa
27-30.6

Just After-Orlson
ROIPALUODOSSA
1895

The Kremlin mocks
its opponents

HERE WE ARE
vpress.se/hi

WASA DAILY
No 17 Sundag, 22.9.2024 ISSN 0000-0000

**CHOIR
FESTIVAL**

**A Free Place:
The Hedrick of
Happiness and
Humorosity**

ROAD CHURCHES
The Kremlin mocks
its opponents

HERE WE ARE
vpress.se/hi

WASA DAILY
No 17 Sundag, 22.9.2024 ISSN 0000-0000

Mysterious green
giants in the La-
si-palatsi square,
Helsinki

Mystical East in Ika-
noja
All EU-candidates

**Puccini's "Tosca" is
coming to Vaasa**

ROAD CHURCHES
The Kremlin mocks
its opponents

HERE WE ARE
vpress.se/hi

Wasa Daily
Wasa Dagblad
Photo Supplement

**Eero Järnefelt
(1863-1937)**

Wasa Daily
Wasa Dagblad
Photo Supplement

**I K Inha (1865-1930)
I Replot 1895
Raippaluodossa 1895**

WASAAN PÄIVÄLEHTI
No 17 Sundag, 22. September 2024 ISSN 0000-0000

Tasavallan pre-
sidentti Alexan-
der Stubb Vaa-
sassa 27.4.24

Jeff Goodell:
The Heat will
kill You first

Kaleva kilpailut
Vaasassa 27-
30.6

Jussi Adler-Ol-
sen

Vaasaan istu-
telaan 70 000
pöytä

**Hylkeenpyynti
Raippaluodossa
1895**

HERE WE ARE
vpress.se/hi

WASA DAILY
No 17 Sundag, 22.9.2024 ISSN 0000-0000

Finland's pre-
sident Alexander
Stubb
in Vaasa
27.4.2024

Vaasa War
Museum is
open today
12-14

A free for everyone in
Vaasa

ROAD CHURCHES

HERE WE ARE
vpress.se/hi

MARRASKUUN HOROSKOOPPI

Marraskuun horoskooppi: Mitä tähdet kertovat?

Oinas (21.3.–19.4.): Marraskuussa innostuksesi on huipussaan, Oinas! Varo kuitenkin—kaikki eivät ole valmiita energiaasi ennen kolmatta kahvikuppiaan. Kanavoi intohimosi johonkin hyödylliseen, kuten sukkaletikon järjestelyyn. Pienetkin voitot ovat voittoja!

Härkä (20.4.–20.5.): Marraskuu tuo mukanaan ihanan kotoisan tunnelman, Härkä. Sinulla on valtava halu kaperäytyä viltin alle ja katsoa suosikkisarjosi putkeen. Tuottavuus? Yliarvostettua. Mukavuus? Välttämätöntä. Älä anna kenenkään vakuuttaa sinua toisin.

Kaksonen (21.5.–20.6.): Tällä kuulla jongleeraat enemmän asioita kuin sirkusartisti, Kaksonen. Multitasking on supervoimasi, mutta muista: sähköposteihin vastaaminen samalla kun teet joogaa voi tuottaa mielenkiintoisia hetkiä. Hengitä syvään—tai viisi kertaa.

Rapu (21.6.–22.7.): Marraskuussa tunteesi ovat yhtä arvaamattomia kuin sää. Yhtenä hetkenä olet valmis talviunille, seuraavana suunnittelet spontaania automattakaa. Hyvä uutinen on, että ystäväsi ovat jo tottuneet tunnevuoristorataan—nauti kyydistä!

Leijona (23.7.–22.8.):

Tässä kuussa tunnet itsesi erityisen upeaksi, Leijona! Jokainen katu on kuin oma catwalkisi, mutta älä ylläty, jos kompastut välillä omiin jalkoihisi. Se on vain osa viihätysvoimaasi. Muista, että itsevarmuus vie pitkälle!

Neitsyt (23.8.–22.9.): Marraskuu on täydellistä aikaa järjestelylle, Neitsyt. Saat iloa elämän järjestämisestä pienintäkin yksityiskohdasta myöten. Älä kuitenkaan liioittele—ystäväsi eivät ehkä arvosta, jos alat aakkostaa heidän maustehyllyjään.

Vaaka (23.9.–22.10.): Tässä kuussa sinusta tulee porukan diplomaatti, Vaaka. Kaikki kääntyvät puoleesi ratkaisemaan riitoja, oli kyseessä sitten illallissuunnitelmat tai viimeinen pizzapala. Älä kuitenkaan uhraudu liikaa—ansaitset sen viimeisen palan aivan yhtä paljon kuin muut!

Skorpioni (23.10.–21.11.): Nyt on sinun kaudesi, Skorpioni, ja tunnet itsesi salaperäiseksi ja vetovoimaiseksi. Saatat haluta vähän synkistellä, mutta muista: myös sinä tarvitset välillä naurua. Anna sisäisen koomikkosi loistaa—olet hausempi kuin uskotkaan!

Jousimies (22.11.–21.12.): Seikkailut kutsuvat, Jousimies! Ennen kuin varaat viime hetken matkan kaukaiseen maahan, kannattaa ehkä ensin siivota jääkaappi. Se vanhentunut jugurtti ei selviä kotiinpaluuseesi asti, mutta matkakuumeesi kylläkin!

Kauris (22.12.–19.1.): Olet työfiliksissä, Kauris, mutta älä anna kiireen viedä sinua mukanaan. Muista, että jopa supersankarit pitävät taukoja (ja näyttävät hyvältä tehdessään sen). Keitä kuppi teetä, laita jalat ylös ja anna maailman pyöriä hetken ilman sinua.

Vesimies (20.1.–18.2.): Olet täynnä ideoita tänä kuukautena, Vesimies, ja neroutesi on vaikea hillitä. Varmista vain, että ystäväsi ovat valmiita seuraavaan keksintöösi—se saattaa sisältää enemmän pahvia ja glitteriä kuin he odottivat.

Kalat (19.2.–20.3.): Unelmoiva ja luova, kuten aina, Kalat. Huomaat ajattelevasi omiasi keskellä keskustelua. Älä huoli, jos unohdat, mitä joku juuri sanoi—luultavasti loit seuraavan mestariteoksesi mielessäsi. Nyökkää ja hymyile; se toimii aina!

Iloista marraskuuta, ja muista: edes tähdet eivät osaa ennustaa, milloin lopetat torkuttamisen!

UUTISIA 100 VUOTTA SITTEN

Ilta- Kuriiri

Sunnuntai 3 marraskuuta 1924

Tämä on fiktiivinen päivälehti, joka sisältää täysin autenttisia uutisia tasan 100 vuoden takaa ja jonka tarkoituksena on antaa lukijalle käsitys siitä, miltä arki tuolloin näytti.

Kaskö Tidning:

RUOTSALAINEN PÄIVÄ.

Huomenna, kun yö on kulunut ja päivä sarastaa, kaikkien maatalaomistajien, joiden rinnassa ruotsalainen sydän sykkii, tulee nostaa lippu korkealle. Ja kun se päivä siirtyy kohti iltaa, noin klo 6, valon pitäisi loistaa kaikkien ruotsalaisten kadulle päin oleviin ikkunoihin. Illalla, tarkalleen klo 7 järjestetään päivän kunniaksi juhlat Kaskön nuorisoseuran talossa. Ohjelma on poikkeuksellisen hyvin valittu ja tarjoaa parasta ja puhtainta, mitä paikallinen ruotsalainen kulttuurimme voi tehdä. Ohjelma sisältää: Alkusoitto, Tervehdyspuhe (asematarkastaja F. Burchart), Snumbering äänet (kuoro), Soololaulu (Saima Tukiainen), Juhlapuhe (pastori E. Sundqvist), Jumalamme on meille mahtava linnoitus, Prologi, Äidinkiililaulu, Väliaika. Musiikki, - Deklamatio, Kuoro, Tableau (Hör oss Svea), Vårt land. Joten kutsumme kokouksen Kaskö-nuorisoyhdistyksen tiloihin täsmälleen klo 7 ilmaista sitä, mitä tuntemme ja ajattemme hetkeksi, lämmittelemään itseämme siellä? ruotsalainen tulisija,

joka lämmitti niin monia ruotsalaisia maailmassa. Puolueen tuloista Vs menee keskushallitukselle, 1/s piirilautakunnalle ja Vs kaupungin paikallisosastolle.

Ruotsalaisia tämän päivän merkkejä myydään torstaisin kaikkialla kaupungissa. Hinta on kuten ennenkin 1 mk. Jokaisen ruotsalaisen velvollisuus on ostaa vähintään yksi merkki ja käyttää sitä näkyvästi. Omistuskirjan tilan toiselle puoliskolle ja 12. korttelin tonteille 92 ja 93 on hankkinut koneistaja Uno Åberg. Kaskö Yhteisökoulun ompeluyhdistys perustettiin viime perjantaina.

Kaskön entinen tullivirkailija G. Vilenius lähti viime sunnuntaina Helsinkiin ottamaan vastaan toisen viran siellä olevaan tullitoimipaikkaan. C. V. Häggblad on hyväksytty kaupungin palovarti-jaksi 5 hakijan joukosta.

Bio Espis näyttää Kaskö nuorisoyhdistyksen tiloissa keskiviikkona 5. ja perjantaina 7. klo Klo 7 kuuluu elokuva "Villien ja petojen joukossa". Dagens Nyheter kirjoittaa mm. fdmenistä; Viikon mielenkiintoisin

ja kaikilta osin arvokkaan ohjelma on "Villien ja villieläinten joukossa". Tämä valokuvasarja on yksinkertaisesti monumentaalinen. Ihailee näitä kuvia oudosta ja seikkailunhaluisesta maailmasta, jotka ovat jännittävämpiä kuin paras seikkailulima.

KIELTOLAIN TILASTOJA

Vaasan läänin kieltoilastot. Syyskuun aikana länissä juopumisesta syyteeseen nostettiin 695 henkilöä, joista 7 oli naisia. Saman kuukauden aikana syyteeseen asetettiin muista kieltoain vastaisista rikoksista 328 henkilöä, joista 8 alkoholi-juomien valmistuksessa, 171 kuljettamisesta ja hallussapidosta sekä 79 muista rikoksista. Alkoholi-juomia takavarikoitiin syyskuun aikana yhteensä 2 952 litraa, joista 2 768 oli puhdasta alkoholia ja 184 litraa muita alkoholi-juomia. 191 1/5 litraa kaadetaan maahan. "Tuntemattomaan" kuuluu vaa alkoholia takavarikoitiin kaikkiaan 1 337 litraa.

UUSI PUHEENJOHTAJA LOTTA SVERD-JÄRJESTÖLLE ON NIMETTY.

Rouva Lempi Hammarén seuraa neiti Dagmar von Essenä. Lotta Svärd -yhdistyksen keskushallituksen puheenjohtaja Dagmar von Essen on omasta pyynnöstään vapautettu tehtävästään 15. lokakuuta alkaen. Rouva Lempi Hammaréa on nimitetty hoitamaan

tehtävää toistaiseksi. Päivämääräyksessä 30. lokakuuta turvallisuusjoukkojen pääesikunnan päällikkö ilmaisi ylipäällikön puolesta ihailunsa neiti von Essenille siitä uhrautuvasta ja menestyksekkästä työstä, jota neiti von Essen teki keskusjohtajana. hallitus.

Näsbyn rukoushuoneessa

31. lokakuuta pidetty sadonkorjuujuhla ei ollut paljoa

väkeä, luultavasti huonon teolosuhteiden vuoksi. Kaksi puhetta piti provostin Nordlund, joka toimi yksin. Tauon aikana tarjottiin erinomaista kahvia.

Pjelaxin raittius- ja nuorisoyhdistys

viettää Ruotsin päivää 6. marraskuuta, klo 7.00 Lärar Rosenblad in juhlapuheella, musiikilla, taululla jne.

SIEMENS' "LUZETTE"

*Behagligt sken,
propert utseende
och pris-
billiga*

Elektriska Aktiebolaget
Siemens-Shuckert

Helsingfors,
Mikaelsg. 11
Tel. Ce 20061

Filialer i Åbo och Wasa

ger
friska, starka, vita tänder.

Messinki
Vaski
Teräs
Läkki
Alumiini
Marmori
Porsliini
Emalji
Lasi
Fajanssi
Puutyöt
Maalatut esineet
Padat
Pannut
Kasarit j. n. e.

VIM „kaikki kaikessa” taloustöissä.

VIM hakee vertaistaan kaakeliuunien, permantojen, seinien sekä kaikenlais-
ten puutöiden puhdistuksessa ja kiilloituksessa. Se poistaa kaikki tahrat
ja jäljet sekä maalatuista että maalaamattomista ovista ja paneeleista.

Vim soveltuu yhtähyvin erinomaisesti patojen, kasarien, vaskiastioiden, messingin
ynnä muiden metallien, kuten fajanssin, porsliinin j.n.e. puhdistukseen ja kiilloitukseen.

Älkää koskaan käyttäkö Vim'iä kuivana. Ripotelkaa sitä vähän kostealle rie-
vulle, hangatkaa kunnollisesti ja kiilloittakaa sitten aivan kuivalla rievulla. Vim ei
naarmuta. Puhdistakaa emaljinen kylpyammeenne Vim'illä.

Koetelkaa Vim'iä jo tänään; tulette varmasti olemaan tyytyväinen tuloksiin.

VIM

HUUMORIA SADAN VUODEN TAKAA

UKKONEN

Herrasmies: Viime yönä oli kauhea ukkosmyrsky...

Vaimo: Voi luoja, miksi et herättänyt minua? Tiedät, etten saa unta, kun ukkos-
taa!

LYHYT MEKKO

Uusi näkökulma. Herra ja rouva Mattson odottavat vieraita päivälliselle ja herra Mattson tutkii kriittisesti vaimonsa pukua. Eikö se ole vähän rohkea? hän projektoi. Hie-
man liian lyhyt ja vähän liian matala? Haluan kertoa sinulle jotain, rouva Mattson sanoo. He ovat tulleet tapaamaan minua. He haluavat nähdä minut, eivätkö mekkoa?

OMATUNTO

Täti: Omatuntosi kertoo sinulle aina, kun et tee oikein.

Lillan: Kenestä se puhuu?
Täti: Sinulle.

Lillan: Se oli silloin liian hyvin! Ajattelin, että se juorua-
isi sinulle tai äidille..

EI MAKUA

Lisa vieraalle: Pidätkö tästä kakusta, rouva Linusson? Kyllä, se maistuu erittäin hyvältä. Niin hauska! Äiti sanoi, että sinulla ei ole makua.

EPÄILYETTY

Rouva A.: Menetkö jo kotiin?

rouva B.: Kyllä, kirjoitin miehelleni ja pyysin lisää rahaa, ja hän lähetti sen ilman meteliä, joten minun täytyy mennä kotiin ja selvittää, mitä hän tekee.

PUOLIKUUMA KYLPY

- Tällä kertaa laskulle ei voi kirjoittaa penniäkään kuumasta kylvystä.. Vesi oli vain haaleaa. Emäntä: Kuuma kylpy maksaa kruunun ja kylmä viisikymmentä öreä. Se on yksi ja viisikymmentä lämpimäksi.

VOIKO HÄN KANNATA HÄNTÄ

Hän: Kultaseni, lupaan kantaa sinua sylissäni.
Tyttöystävä: Sylje nyrkkiin ja yritä!

VARO MATOJA

Hyvää tarkoittava herrasmies pienelle pojalle, joka syö omenaa:

— Varo matoja, poika!

Nuori mies: Jos syön omenan, katsokoon madot itse!

Viikon astronominen kuva:

Io imaged by Juno.png

Io in true color as taken by Juno on one of its closest approach at around 1500 kilometers.

 NASA / SWRI / MSSS / Jason Perry

 Public domain

Ensi viikolla:

Lukijoilta

erittäin mielellämme vastaan lukijoidemme kommentteja. Kommentteja, tarinoita, muistoja, keskustelua, uutisia kotoa. Tämä on luultavasti tämän paperin tärkein osa. Mutta tilaa on rajoitetusti, joten kirjoita mahdollisimman lyhyesti! Joten lähetä viestit osoitteeseen:

waasanpaivalehti@gmail.com

Ilmoita WP:ssä

Tässä historiallisessa ja hypermodernissa päivälehdessä ensimmäisten joukossa mainostamisella voi olla PR-arvoa. waasanpaivalehti@gmail.com jpg-, tiff- tai png-muodossa. Mainokset pienennetään sitten 46 mm:n sarakkeen leveyteen. Ota yhteyttä:

waasanpaivalehti@gmail.com

Waasan Päivälehti
waasanpaivalehti@gmail.com